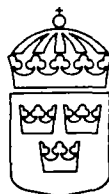

Regeringens proposition 1994/95:189

Konkursgäldenären

Prop.
1994/95:189

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 mars 1995

Ingvar Carlsson

Laila Freivalds
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bl.a. ett antal lagändringar som särskilt tar sikte på konkursgäldenärens skyldigheter.

Konkursgäldenärens upplysningsskyldighet skall vara knuten till upplysningar av betydelse för "konkursutredningen", i stället för, som för närvarande, till upplysningar om "boet". Upplysningsskyldigheten skall enligt förslaget även omfatta tillgångar som finns utomlands även i de fall dessa inte ingår i konkursboet. Härigenom blir upplysningsskyldigheten något mer vidsträckt än vad som gäller för närvarande.

Reglerna om vad en konkursbouppteckning skall innehålla utvidgas i viss mån. Bland annat skall en konkursbouppteckning – om särskilda skäl föranleder det – också innehålla uppgift om utomlands befintlig egendom även i de fall denna inte ingår i konkursboet.

Vidare föreslås att bouppteckningen i den utsträckning det behövs skall innehålla en förteckning över det räkenskapsmaterial som har omhändertagits och att konkursgäldenärens edgång skall omfatta även denna förteckning. I samband härmed ersätts begreppet "böcker" i konkurslagen med begreppet "räkenskapsmaterial".

I propositionen föreslås också att det skall inrättas ett centralt register hos Patent- och registreringsverket (PRV) över fysiska personers och dödsbóns konkurser. Vidare föreslås att uppgifter om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet i såväl fysiska som juridiska personers konkurser skall registreras hos PRV. Därigenom kommer en samlad konkursregistrering att finnas hos PRV.

I ärendet föreslås slutligen en ändring med anledning av nedläggningen av Försäkringsöverdomstolen.

Lagändringarna rörande det centrala registret för fysiska personers och dödsboms konkurser föreslås träda i kraft den 1 oktober 1995 och övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 1995. Prop. 1994/95:189

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)	6
2.2	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	9
2.4	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	10
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:574) om upphävande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen	19
3	Ärendet och dess beredning	20
4	Inledning	20
5	Konkursgäldenärens medverkan i konkursutredningen	23
5.1	Bakgrund	23
5.2	Konkursgäldenärens upplysningsskyldighet	25
5.3	Konkursbouppteckningens redovisning av räkningsmaterial	28
5.4	Konkursbouppteckningens innehåll avseende utomlands befintlig egendom	31
5.5	Edstemats omfattning såvitt gäller räkningsmaterialet	34
5.6	Edstemats omfattning såvitt gäller utomlands befintlig egendom	37
5.7	Befrielse från skyldighet att avlägga konkursbouppteckningsed	38
6	Försäljning av egendom i konkursen	40
7	Konkursregister	42
7.1	Bakgrund	42
7.2	Befintliga register	43
7.3	En samlad konkursregistrering	47
8	Kostnadsmässiga konsekvenser	52
9	Författningskommentar	52
9.1	Förslaget till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)	52

9.2	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)	53
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	53
9.4	Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	53
9.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:574) om upphörande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen	58
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	60
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	68
Bilaga 3	Lagradsremissens lagförslag	69
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	81
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 1995 . .		83

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157),
2. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
3. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
4. lag om ändring i konkurslagen (1987:672)
5. lag om ändring i lagen (1993:574) om upphörande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Härigenom föreskrivs att 16 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistring vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974:156).

Har i annat fall genom dom som vunnit laga kraft förklarats, att införing i registret ej bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att i annat fall visst förhållande som registrerats ej föreligger, skall registreringen avföras ur registret. Dom i mål som här avses skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.

Om bolagsman genom dom skilts från rätten att teckna bolagets firma, skall uppgift härom registreras även om domen icke vunnit laga kraft.

Försätts en näringsidkare i konkurs, skall *meddelande om detta samtidigt med kungörelsen om beslutet genom tingsrättens försorg översändas för registrering*. Har högre rätt upphävt ett beslut om konkurs, skall *registreringen avföras på anmälan av tingsrätten*. När en konkurs har avslutats, skall rätten genast sända meddelande om detta för registrering.

Försätts en näringsidkare i konkurs, skall *tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet, vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förvaltningen*. Har högre rätt upphävt ett beslut om konkurs, skall *tingsrätten anmäla detta för registrering*. När en konkurs har avslutats, skall rätten genast sända meddelande om detta för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

¹ Senaste lydelse 1987:697.

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 20 § aktiebolagslagen (1975:1385)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.
20 §

Om ett aktiebolag försätts i konkurs eller om en förhandling om offentligt ackord inleds för bolaget, skall *rätten sända underrättelse om beslutet för registrering.*

Om ett aktiebolag försätts i konkurs eller om förhandling om offentligt ackord inleds för bolaget, skall *tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet, vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förvaltningen.*

Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Dock gäller även under konkursen bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om ny tillsättning.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten samt i det förra fallet ange om överskott finns eller inte. Tingsrätten skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när högre rätt *genom beslut, som har vunnit laga kraft*, har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten samt i det förra fallet ange om överskott finns eller inte. Tingsrätten skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när högre rätt har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

¹ Lagen omtryckt 1993:150.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.
20 §¹

Om en förening försätts i konkurs eller om förhandling om offentligt ackord inleds för föreningen, skall *rätten sända en underrättelse om beslutet till registreringsmyndigheten för registrering.*

Om en förening försätts i konkurs eller om förhandling om offentligt ackord inleds för föreningen, skall *tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet, vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förvaltningen.*

Under konkursen företräds föreningen som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om ny tillsättning.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall *rätten* genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. *Rätten* skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när *en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft* har upphävt ett beslut att försätta föreningen i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall *tingsrätten* genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. *Tingsrätten* skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när *högre rätt* har upphävt ett beslut att försätta föreningen i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

¹ Senaste lydelse 1987:687.

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1987:672)

dels att 2 kap. 3 §, 3 kap. 6 §, 6 kap. 2, 3 och 5 §§, 7 kap. 12-14, 22, 28 och 30 §§, 8 kap. 3 §, 9 kap. 14 § och 11 kap. 10 § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken till 16 kap. skall lyda "Bestämmelser om handläggning och överklagande m.m.",

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 15 kap. 5-8 §§ samt närmast före 15 kap. 5 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.

3 §

Görs ansökningen av gäldenären, bör till ansökningshandlingen bifogas en av gäldenären underskriven förteckning över boets tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om *de böcker* och andra handlingar som rör boet.

Ansöker ett dödsbo eller en dödsbodelägare om att boet skall försättas i konkurs, skall till ansökningshandlingen bifogas bouppteckningen efter den döde eller, om inregistrering har skett, uppgift om dagen därför. Har inte bouppteckning förrättats, skall uppgift om varje delägars namn och postadress lämnas.

3 kap.

6 §

Twister mellan förvaltaren och gäldenären eller annan i frågor som avses i 4 och 5 §§ skall prövas av tillsynsmyndigheten på ansökan av förvaltaren, en borgenär, gäldenären eller en underhållsberättigad. Myndigheten skall inhämta yttranden i den omfattning som behövs för prövningen. Myndighetens beslut gäller omedelbart, även om det överklagas. Beslutet skall efter ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden motiverar det.

Tillsynsmyndighetens beslut i ett ärende som avses i första stycket får överklagas av den vars rätt berörs av beslutet. I fråga om *sådan besvärstalan* tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om *besvär över utmätning av lön*.

Föreslagen lydelse

Görs ansökningen av gäldenären, bör till ansökningshandlingen bifogas en av gäldenären underskriven förteckning över boets tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndighetens beslut i ett ärende som avses i första stycket får överklagas av den vars rätt berörs av beslutet. I fråga om *ett sådant överklagande* tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om *överklagande av beslut om utmätning av lön*.

2 §

Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar om boet som de begär.

Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar av betydelse för konkursutredningen som de begär. Upplysningsskyldigheten omfattar även egendom, som inte ingår i boet på grund av att den finns utomlands.

Gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet och på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären en juridisk person och finns det flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock inte för en sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

Gäldenären skall på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären en juridisk person och finns det flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock inte för en sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

Vid förlikningssammanträde och sammanträde för prövning av ackordsförslag skall gäldenären närvara, om han inte har laga förfall eller rätten medger att han uteblir. Att gäldenären uteblir från ett sammanträde hindrar inte att de ärenden som skall förekomma på sammanträdet handläggs.

3 §

Gäldenären skall inför rätten avlägga bouppteckningsed. Han skall göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövs och med ed betyga att *bouppteckningen* med gjorda tillägg eller ändringar är riktig, så att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller upptagits någon tillgång eller skuld.

Gäldenären skall inför rätten avlägga bouppteckningsed. Han skall göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövs och med ed betyga att *bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial* med gjorda tillägg eller ändringar är riktiga och att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller tagits upp någon tillgång eller skuld.

Är gäldenären en juridisk person och finns flera ställföreträdare, behöver bouppteckningsed inte avläggas av en sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

När det åligger en förmyndare att avlägga bouppteckningsed är även den omyndige, om han har fyllt femton år, skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga eden. Detta gäller dock inte om det finns sådana särskilda omständigheter att anledning till edgången saknas.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen. *Detta gäller inte den som avses i 36 kap. 5 § rättegångsbalken såvitt gäller uppgift beträffande vilken han inte får höras som vittne, såvida han inte är närstående till gäldenären.*

När ett yrkande om edgång enligt denna paragraf har framställts, skall rätten kalla förvaltaren, tillsynsmyndigheten och den som avses med yrkandet till förhandling inför rätten. Har yrkandet framställts av en borgenär, skall även denne kallas. Kallelsen till den som avses med yrkandet skall delges.

Bifalls yrkandet, skall edgången fullgöras genast om det lämpligen kan ske eller vid den senare tidpunkt som rätten bestämmer. I fråga om edgångens fullgörande gäller 4 § andra stycket.

7 kap.

12 §

Förvaltaren skall snarast ta hand om gäldenärens bo med *de böcker* och andra handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren i det omhändertagna räkenskapsmaterialet på lämpligt sätt ange dagen för omhändertagandet.

Den som på uppdrag av gäldenären har upprättat räkenskapsmaterial rörande gäldenärens bo är skyldig att lämna ut materialet till förvaltaren i gäldenärens konkurs.

Förvaltaren skall snarast ta hand om gäldenärens bo med *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren i det omhändertagna räkenskapsmaterialet på lämpligt sätt ange dagen för omhändertagandet.

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. *Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension.* Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. *Om särskilda skäl föranleder det, skall bouppteckningen också innehålla uppgift om egendom som inte ingår i boet, på grund av att den finns utomlands.* Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

I den utsträckning det behövs skall bouppteckningen också innehålla en förteckning över dels räkenskapsmaterial, dels andra handlingar som rör boet.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har en av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

14 §

Förvaltaren får, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. Detsamma gäller sådant räkenskapsmaterial som avses i 12 § andra stycket.

Förvaltaren får, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med *det räkenskapsmaterial och de andra handlingar som rör boet.* Detsamma gäller sådant räkenskapsmaterial som avses i

¹ Senaste lydelse 1989:1084.

Kronofogdemyndigheten får då genomsöka hus, rum eller förvaringsställen och, om tillträde behövs till något utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller ta sig in på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.

I fråga om överklagande av kronofogdemyndighetens beslut eller åtgärd enligt första stycket tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om talan mot utmätning i allmänhet.

12 § andra stycket. Kronofogdemyndigheten får då genomsöka hus, rum eller förvaringsställen och, om tillträde behövs till något utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller ta sig in på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.

22 §

Om det vid konkursens avslutande finns några hinder mot att *de böcker* och andra handlingar rörande boet som förvaltaren har tagit hand om återställs till gäldenären, skall de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om inte förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

Om det vid konkursens avslutande finns några hinder mot att *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar rörande boet som förvaltaren har tagit hand om återställs till gäldenären, skall de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om inte förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

28 §

Tillsynsmyndigheten skall ha tillgång till *de böcker* och andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndigheten skall ha tillgång till *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndigheten är skyldig att på begäran lämna upplysningar om boet och dess förvaltning till rätten, borgenärer, granskningsmän eller gäldenären.

Om en borgenär begär det, skall rätten förordna en granskningsman att med de befogenheter som anges i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.

Granskningsmannen skall ha tillgång till de *böcker* och andra handlingar som rör boet.

Granskningsmannen skall ha tillgång till *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet.

Om borgenären begär det, skall även en ersättare för granskningsmannen utses. Bestämmelserna om granskningsman gäller även för ersättaren.

Granskningsmannen skall entledigas om han eller borgenären gör framställning om det eller om han visar sig inte vara lämplig.

Ersättningen till granskningsmannen skall betalas av borgenären.

8 kap.

3 §

Har gäldenären överklagat konkursbeslutet, får inte mot hans vilja någon egendom i boet säljas förrän hovrätten har prövat *besvären*.

Har gäldenären överklagat konkursbeslutet, får inte mot hans vilja någon egendom i boet säljas förrän hovrätten har prövat *överklagandet*.

Första stycket utgör inte hinder mot

1. sådan försäljning som föranleds av bestämmelserna i 3 kap. 7 och 8 §§ samt 2 och 10 §§ i detta kapitel,

2. försäljning av sådan lös egendom som är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt faller i värde eller kräver alltför kostsam vård,

3. försäljning i annat fall av lös egendom, i den mån medel annars skulle saknas till betalning av utgifter för boet.

9 kap.

14 §²

Beslut enligt 13 § tredje stycket får överklagas av den som enligt 13 första stycket är taleberättigad, om han anser att beslutet inte har tillkommit på lagligt sätt. Beslutet överklagas *genom besvär* till hovrätten inom tre veckor från dagen för beslutet. Om inte hovrätten förordnar annat, skall beslutet gälla omedelbart.

Beslut enligt 13 § tredje stycket får överklagas av den som enligt 13 första stycket är taleberättigad, om han anser att beslutet inte har tillkommit på lagligt sätt. Beslutet överklagas till hovrätten inom tre veckor från dagen för beslutet. Om inte hovrätten förordnar annat, skall beslutet gälla omedelbart.

² Senaste lydelse 1990:1072.

Innan besluten att fastställa utdelning och att bestämma arvode till förvaltaren har vunnit laga kraft, får medel som tillagts en borgenär betalas ut endast om borgenären ställer säkerhet. Har tiden för överklagande av besluten löpt ut, får dock, utan att säkerhet ställs, utbetalning ske till borgenär som inte till sin nackdel berörs av *besvär som anförts mot något av besluten*.

Är en fordran beroende av något sådant villkor som avses i 5 kap. 10 §, får utdelningen för fordringen inte betalas ut förrän villkoret uppfyllts. Detsamma gäller i fråga om en tvistig fordran innan den har fastställts av domstol. När fordringen har fastställts men innan fastställelsebeslutet har vunnit laga kraft, får medlen betalas ut endast om borgenären ställer säkerhet.

Om bevakningsförfarande har ägt rum, får utdelning för en fordran som har efterbevakats inte betalas ut under den tid inom vilken anmärkningar får framställas mot efterbevakningen.

Om en borgenär som har lyft utdelning blir skyldig att till konkursboet betala tillbaka vad han har fått, skall han betala ränta på beloppet. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag då medlen betalades ut till och med den dag då skyldigheten att återbära medlen inträder och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

15 kap.

Register över konkurser

5 §

Hos Patent- och registreringsverket skall, för de ändamål som anges i 6 §, med hjälp av automatisk databehandling föras ett för hela landet gemensamt register över fysiska personers och dödsboms konkurser.

I handelsregisterlagen (1974:157), aktiebolagslagen (1975:1385) och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om registrering av juridiska personers konkurser.

Det register som avses i 5 § första stycket får användas för upplysningar till den som begär uppgifter om fysiska personers och dödsbors konkurser. Patent- och registreringsverket får använda registret för uppföljning av och tillsyn över de övriga register som förs hos verket samt för utfärdande av bevis om att en person eller ett dödsbo inte är försatt i konkurs vid någon domstol i landet.

7 §

Registret får innehålla uppgifter om:

- 1. konkursgäldenärens namn, personnummer och adress,*
- 2. datum för konkursbeslutet,*
- 3. datum för konkursens avslutande,*
- 4. den domstol som fattat beslutet om konkursen och domstolens målnummer,*
- 5. beslut genom vilket högre rätt har upphävt konkursbeslutet,*
- 6. konkursförvaltarens namn och adress samt*
- 7. namn och adress på den tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förvaltningen.*

Uppgifterna i registret skall gallras fem år efter utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

8 §

Om en fysisk person eller ett dödsbo försätts i konkurs, skall tingsrätten samma dag till Patent- och registreringsverket sända en underrättelse om beslutet. Underrättelsen skall innehålla de uppgifter som anges i 7 § 1, 2, 4, 6 och 7. Tingsrätten skall även under-

*rätta verket när en sådan
konkurs har avslutats eller när
högre rätt har upphävt ett
konkursbeslut.* Prop. 1994/95:189

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1995 såvitt avser 15 kap.
5-8 §§ och i övrigt den 1 juli 1995.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:574) om upphävande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen

Prop. 1994/95:189

Härigenom föreskrivs att övergångsbestämmelsen till lagen (1993:574) om upphävande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen skall ha följande lydelse.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.
2. Mål som inte avgjorts av Försäkringsöverdomstolen före upphävandet skall överlämnas till Regeringsrätten för prövning.

3. I mål som har avgjorts av kammarrätt före den 1 juli 1993 eller av försäkringsrätt före den 1 juli 1992 skall Regeringsrätten, utöver vad som gäller enligt 36 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) meddela prövningstillstånd om det finns anledning att ändra det slut som kammarrätten eller försäkringsrätten har kommit till.

I promemorian Konkursgäldenären (Ds 1994:96) behandlas olika frågor om konkursgäldenärens skyldigheter och frågan om ett centralt konkursregister. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Regeringen tar i detta ärende upp de frågor som har behandlats i promemorian.

I propositionen behandlas dessutom ett par ändringar i konkurslagen som knyter an till reformen om enhetliga regler för överklagande till hovrätt och Högsta domstolen (prop. 1993/94:190, bet. 1993/94:JuU30, rskr. 1993/94:377 och SFS 1994:1050) och en ändring av övergångsbestämmelserna till lagen (1993:574) om upphävande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen med anledning av nedläggningen av Försäkringsöverdomstolen den 1 juli 1995.

Lagrådet

Regeringen har den 23 februari 1995 beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag som har utarbetats i ärendet. Det lagförslag som remitterades till Lagrådet finns i *bilaga 3* och Lagrådets yttrande däröver i *bilaga 4*.

Lagrådet har lämnat synpunkter på utformningen av 6 kap. 2 § konkurslagen. Regeringen återkommer till detta i avsnitt 5.2. Vidare har Lagrådet ifrågasatt behovet av den i remissen föreslagna övergångsbestämmelsen till ändringen i konkurslagen. Regeringen delar Lagrådets bedömning i denna del. I övrigt har Lagrådet lämnat förslagen utan erinran. Vissa redaktionella ändringar har gjorts i lagtexten.

Efter lagrådsgranskningen har gjorts en ändring i övergångsbestämmelserna till lagen (1993:574) om upphävande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen. Genom förslagen i prop. 1992/93:215 om Försäkringsöverdomstolen avskaffades bestämmelserna om ändringsdispens. Samtidigt reglerades i vilken utsträckning de äldre bestämmelserna alltjämt skulle tillämpas av Försäkringsöverdomstolen. Förslagen granskades av Lagrådet. Det nu föreliggande förslaget innebär att Regeringsrätten ges möjlighet att tillämpa de äldre föreskrifterna om ändringsdispens i samma utsträckning som Försäkringsöverdomstolen skulle ha gjort det. Förslaget är av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Inledning

Konkurslagstiftningen har under de senare årens lågkonjunktur debatterats flitigt. Intresset har bl.a. fokuserats på olika former av

konkursmissbruk. Vad som närmare åsyftas med detta begrepp varierar. En sorts minsta gemensamma nämnare för kritiken är att konkursinstitutet utnyttjas av någon som ett led i att systematiskt undandra sig de skyldigheter som åvilar den som driver näringsverksamhet av något slag. Det är alltså förfaranden där konkursinstitutet används som ett medel för att reducera skuldbördan i en verksamhet för att sedan fortsätta verksamheten med ökad konkurrenskraft (se härom Lagutskottets betänkande 1993/94:LU20 s. 12 ff). I dessa sammanhang har man också talat om *bekvämlighetskonkurser* och om *planerade konkurser*. Det är inte sällan frågan om förfaranden som utgör led i en planerad brottslig verksamhet. Syftet är att uppnå vinning av brottslig verksamhet riktad mot enskilda, företag, staten och samhället i stort.

Frågan om formerna för gäldenärens medverkan och vilka skyldigheter gäldenären skall ha vid en konkursutredning har bl.a. berörts av Domstolsutredningen i betänkandet Domstolarna inför 2000-talet (SOU 1991:106). Betänkandet har remissbehandlats, se Ds 1993:5, del A, s. 345 ff. Frågorna behandlas även i den s.k. RUBICON-rapporten (RUBICON; rutiner, brottsutredningar i konkurs - Promemoria av Riksåklagarens och Riksskatteverkets arbetsgrupp angående rutiner vid brottsutredningar i samband med konkurs) som redovisades till Justitiedepartementet våren 1994. RUBICON-rapporten föregicks av bl.a. Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens rapport Utredning om vissa frågor om ekonomisk brottslighet den 7 januari 1992. Konkursrättsliga frågor har också behandlats i riksdagen och berörs i utskottsbetänkandet 1993/94:LU20, där utskottet förordar att ett centralt konkursregister inrättas. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 1993/94:228). Nämnas kan också att Riksrevisionsverket (RRV) till regeringen har överlämnat en granskningsrapport (Tillsyn vid konkurs, RRV 1994:13) med förvaltningsrevisionell inriktning som rör tillsynsverksamheten och förvaltningen i konkurs. Vidare har Riksskatteverket (RSV) gjort två interna utredningar om kronofogdemyndigheternas framtida organisation och arbetsformer som till viss del berör konkurshanteringen samt till Justitiedepartementet givit in en framställning rörande vissa frågor om konkurstillsynen (dnr Ju93-2580).

I de nämnda utredningarna och rapporterna berörs förutom lagstiftningsfrågor också organisations- samverkans- och utbildningsfrågor. Av lagstiftningsfrågorna är det givetvis inte enbart konkurslagen som berörs, utan även annan lagstiftning inom skiftande områden. Av de mer begränsat konkursrättsliga frågorna berörs såväl konkursgäldenärens medverkan vid konkursutredningen som olika frågor med anknytning till konkurshanteringen och konkursförvaltningens organisation i stort liksom frågor med övergripande internationella aspekter på konkursreglerna och konkurshandläggningen.

De internationella konkursfrågorna blev 1990 föremål för en konventionen, som arbetats fram av Europarådet. I betänkandet Vissa internationella insolvensfrågor (SOU 1992:78) föreslås att Sverige skall tillträda vissa delar av konventionen. Så har emellertid inte skett. Ingen annan stat har heller tillträtt konventionen. Anledningen är i första hand

att finna i det arbete som pågår inom Europeiska unionen med att få fram en konkurskonvention. Prop. 1994/95:189

De övriga konkursrättsliga frågorna som har berörts här och som inte direkt berör konkursgäldenärens medverkan, i första hand de om konkursförvaltningens organisation och tillsynsfunktionen som har tagits upp av Domstolsutredningen och i RRV:s granskningsrapport, kommer att beredas vidare inom Justitiedepartementet i särskild ordning. Genomförandet av RUBICON:s förslag när det gäller bl.a. samverkans- och utbildningsfrågor bereds inom regeringens ekobrottsberedning.

Reglerna om gäldenärens skyldigheter i konkursutredningen och sätten att sanktionera dessa skyldigheter är enligt regeringens mening i det stora hela väl avvägda och fyller sin funktion på ett önskvärt sätt. Det hindrar emellertid inte att de kan behöva ändras i vissa detaljer, så att de möjliggör en ännu effektivare konkursförvaltning och också på ett bättre sätt bidrar till att stävja sådana företeelser som brukar gå under benämningar som konkursmissbruk och bekvämlighetskonkurs. Det finns dock anledning att betona att konkurslagstiftningen endast är en pusselbit av många som måste på plats för att man skall kunna komma till rätta med missbruk av konkursinstitutet och andra oegentligheter i samband med affärsverksamhet.

I promemorian behandlas olika förslag som syftar till att åstadkomma förändringar i konkurslagen vad särskilt gäller gäldenärens medverkan vid konkursutredningen, som kan bidra till att konkursinstitutets attraktionskraft minskar för dem som vill använda sig av det som ett led i en brottslig verksamhet.

I promemorian behandlas närmare bestämt följande.

- 1) Frågan om konkursgäldenärens allmänna upplysningsskyldighet i konkursen.
- 2) Frågor om edstemats omfattning. I vilken utsträckning bör edstemat omfatta exempelvis utomlands befintliga tillgångar och vad bör gälla för räkenskapsmaterialet?
- 3) Frågan om edgångsskyldigheten skall vara obligatorisk.
- 4) Frågan om i vilken utsträckning krav kan ställas på gäldenärens aktiva medverkan i konkursutredningen.
- 5) Frågor om de sanktioner som enligt konkurslagen kan användas mot en konkursgäldenär som inte medverkar i konkursutredningen.
- 6) Frågan om ett obligatoriskt anbudsförfarande när konkursförvaltaren "säljer tillbaka" egendom som ingår i konkursen till konkursgäldenären eller till någon honom närstående fysisk eller juridisk person.
- 7) Frågan om inrättandet av ett centralt konkursregister.

Diskussionen i promemorian mynnar i flera fall ut i att några lagändringar inte bör ske. Det gäller beträffande punkterna 3–5 ovan. Sålunda konstateras i promemorian (avsnitt 2.5 i promemorian) att ordningen med en obligatorisk edgång och ett därtill hörande edgångssammanträde inte för närvarande bör ändras, vilket en stor majoritet av remissinstanserna har hälsat med tillfredsställelse. Regeringen ansluter sig till den bedömning som gjorts i promemorian och vill därvid betona att edgången är ett mycket viktigt moment i konkurshandläggningen.

Vidare sägs i promemorian (avsnitt 2.6) att det inte torde vara möjligt att – utöver vad som gäller i dag – ställa ytterligare krav på gäldenärens aktiva medverkan i konkursutredningen, i vart fall inte utan att man samtidigt gör en ingående genomgång av det straffrättsliga regelverket i relevanta delar. Förhållandevis få remissinstanser uttalar sig i denna fråga. Nämnas kan dock att det framför allt från åklagarhåll efterlyses ytterligare straffrättsliga analyser, bl.a. i samband med frågan om konkursgäldenärens medverkan men också i samband med frågan om omfattningen av edstemat. Nämnas kan att det också i RUBICON-rapporten berörs vissa straffrättsliga frågor med anknytning till konkursinstitutet i allmänhet och gäldenärens medverkan i konkursutredningen i synnerhet. Som exempel kan nämnas frågan om en översyn av 11 kap. brottsbalken och en kriminalisering av olika sätt att försvåra eller sabotera en konkursutredning. Dessa frågor skall enligt tilläggsdirektiv (Dir. 1994:94) utredas av 1993 års skattebrottsutredning (Fi 1993:08).

Slutligen konstateras i promemorian (avsnitt 2.7) att konkurslagens tvåångsmedelsreglering inte bör ändras. Inte heller på denna punkt uttalar sig remissinstanserna i någon nämnvärd utsträckning.

Regeringen har – i vart fall för närvarande – inte anledning att göra andra bedömningar i dessa frågor (punkterna 3–5 ovan) än de som redovisas i promemorian.

5 Konkursgäldenärens medverkan i konkursutredningen

5.1 Bakgrund

Regler om en konkursgäldenärs skyldigheter finns huvudsakligen i 6 kap. konkurslagen. Dessa regler berör också i viss mån andra personer än konkursgäldenären. Det är emellertid inte enbart reglerna i 6 kap. konkurslagen som är av intresse när konkursgäldenärens skyldigheter skall behandlas. Även konkurslagens övriga bestämmelser och bestämmelser i annan lagstiftning är av mer eller mindre omedelbart intresse. Inledningsvis skall här ges en kortfattad, allmän översikt över vad som gäller beträffande en konkursgäldenärs skyldigheter.

När någon försätts i konkurs skall enligt 2 kap. 24 § första stycket 2 och 7 kap. 2 § konkurslagen en eller flera förvaltare snarast utses av rätten. Det åligger förvaltaren (eller förvaltarna) att ta tillvara borgenärskollektivets rätt samt att vidta de åtgärder som främjar en snabb och ändamålsenlig avveckling av boet (7 kap. 1 § konkurslagen). För att tillgodose detta övergripande syfte skall förvaltaren enligt 7 kap. 13 § konkurslagen upprätta en bouppteckning. Vid upprättandet av bouppteckningen och även i övrigt åligger det konkursgäldenären att medverka på vissa sätt. Skyldigheten att medverka utgörs bl.a. av en skyldighet att lämna upplysningar om boet och att närvara vid vissa sammanträden (se 6 kap. 2 § konkurslagen).

I den bouppteckning som skall upprättas skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. I kravet på noggrannhet ligger att tillgångarna skall värderas med beaktande av samtliga kända omständigheter som kan inverka på bedömningen (prop. 1986/87:90 s. 266). Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 7 kap. 12 § konkurslagen. De åsyftade böckerna och handlingarna är de böcker och handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller har varit bokföringsskyldig under det senaste året före konkursansökningen skall förvaltaren också omhänderta räkenskapsmaterialet. Gäldenären är skyldig att ställa sådant material till förvaltarens förfogande. En sådan skyldighet åligger också enligt 7 kap. 12 § andra stycket konkurslagen den som på uppdrag av gäldenären har upprättat räkenskapsmaterialet. Enligt 7 kap. 14 § konkurslagen får förvaltaren, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att han skall kunna få tillgång till räkenskapsmaterialet (se Walin/Palmér Konkurslagen s. 586 ff).

Vad som hör till konkursboet regleras i princip i 3 kap. 3 § konkurslagen så att all egendom avses som tillhörde konkursgäldenären när konkursbeslutet meddelades eller som under konkursen tillfaller konkursboet genom återvinning enligt 4 kap. konkurslagen eller på annat sätt. Ett krav är att ifrågavarande egendom är utmättningsbar, vilket innebär att egendomen skall ha ett inte obetydligt marknadsvärde. På grund av de förhållandevis generösa undantagen från utmätning i bl.a. 5 och 7 kap. utsökningsbalken är det dessutom inte bara sedvanligt möblemang, kläder, husgeråd och liknande som exempelvis inte ingår i konkursboet, utan även viss annan egendom (se också 3 kap. 4-6 §§ konkurslagen och se vidare Walin/Palmér, Konkurslagen s. 123 ff och Walin/Gregow/Löfmarck, Utsökningsbalken s. 198 ff). När konkursgäldenären är en juridisk person är dessa undantag av naturliga skäl i praktiken ointressanta.

Förutom en konkursbouppteckning skall förvaltaren enligt 7 kap. 15 § konkurslagen också upprätta en skriftlig förvaltarberättelse. Denna berättelse skall ange orsakerna till gäldenärens obestånd och innehålla en översikt över tillgångar och skulder. Vidare skall i den anges om det kan finnas något förhållande som kan föranleda återvinning till konkursboet. Uppgift skall också lämnas om huruvida det finns skälig anledning att anta att någon enligt bestämmelserna i viss associationsrättslig lagstiftning är skyldig att återbära olovlig vinstutdelning eller annan olovlig utdelning eller är skyldig att utge skadestånd. I berättelsen skall i förekommande fall dessutom lämnas uppgifter om vid vilken tidpunkt skyldighet enligt 13 kap. 2 § aktiebolagslagen att upprätta särskild balansräkning kan antas ha inträtt och om misstanke om brott enligt 11 kap. brottsbalken eller om förfarande som kan föranleda näringsförbud enligt 2 § lagen (1986:436) om näringsförbud har anmälts till åklagaren. Slutligen skall berättelsen innehålla en uppgift om gäldenärens bokföringssystem och om hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts.

Det är alltså två separata dokument som förvaltaren på detta stadium skall upprätta, en *konkursbouppteckning* och en *förvaltarberättelse*. Det är den förra som konkursgäldenären eller annan enligt 6 kap. 3 och 5 §§ konkurslagen skall beediga vid ett särskilt edgångssammanträde (se 6 kap. 4 § konkurslagen). Edgångens omfattning är alltså direkt kopplad till omfattningen av konkursbouppteckningen som i sin tur är direkt kopplad till frågan om vad som ingår i konkursboet. Om det av 6 kap. 2 § konkurslagen kan sägas följa en *generell* skyldighet för konkursgäldenären att med upplysningar och sin närvaro bidra till utredningen, kan man säga att det av 6 kap. 3–5 §§ konkurslagen följer en *speciell* skyldighet att under straffansvar intyga riktigheten av uppgifterna i konkursbouppteckningen. I det följande skall närmare beröras frågor angående denna generella respektive speciella skyldighet.

5.2 Konkursgäldenärens upplysningsskyldighet

Regeringens förslag: Gäldenärens skyldighet att lämna upplysningar till konkursförvaltaren och andra skall omfatta allt av betydelse för konkursutredningen – och inte vara begränsad till att avse enbart uppgifter om boet. Det skall uttryckligen framgå att denna skyldighet omfattar även egendom som inte ingår i konkursboet på grund av att den finns utomlands.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag innehåller ingen uttrycklig föreskrift om egendom som finns utomlands.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Några instanser påtalar dock att det finns risk för att utformningen av gäldenärens upplysningsskyldighet uppfattas som otydlig. Några instanser ifrågasätter också om en utvidgning av upplysningsskyldigheten är förenlig med att den är sanktionerad med vissa tvångsmedel.

Skälen för regeringens förslag: Bokföringen och andra handlingar som rör ett företags verksamhet – räkenskapsmaterialet (jfr avsnitt 5.3) – är givetvis mycket viktiga handlingar när det gäller att utreda företagets obestånd. I en konkursutredning är det av största vikt att alla dessa handlingar finns tillgängliga för förvaltaren och andra. Det är därför viktigt att regleringen är sådan att det inom ramen för konkursförfarandet går att trygga åtkomsten av ifrågavarande böcker och handlingar. Den som i första hand kan bidra till att det avsedda materialet finns tillgängligt är gäldenären själv eller någon ställföreträdare för gäldenären. Det är angeläget att se till att gäldenärens skyldigheter i konkursförfarandet är formulerade så att det inte råder någon tvekan om att gäldenären är skyldig att lämna upplysningar som kan ha betydelse för att allt räkenskapsmaterial skall kunna ställas till förvaltarens förfogande.

I den mån bokföringen i ett konkursdrabbat företag inte är komplett eller på annat sätt är bristfällig är det också viktigt att detta kommer fram i konkursutredningen. Även på denna punkt är det givetvis gäldenären eller någon ställföreträdare för gäldenären som har den bästa vetskapen om hur det förhåller sig med bokföringen och annan dokumentation av betydelse för bedömningen av företagets verksamhet. Gäldenären är skyldig att lämna upplysningar om huruvida det räkenskapsmaterial som har omhändertagits av förvaltaren är komplett eller inte. En konkursgäldenär är också skyldig att lämna alla de upplysningar som är relevanta för frågor om hur konkursgäldenärens bokföring har skötts. Det råder ingen tvekan om att gäldenärens upplysningsskyldighet redan i dag har denna omfattning. I detta hänseende är det därför inte nödvändigt att göra några ändringar i konkurslagen.

Det är givetvis inte bara räkenskapsmaterialet som är intressant, även om detta är viktigt. Det kan finnas dokumentation av allehanda slag som kan vara av betydelse för konkursutredningen. Det förhåller sig dessutom så att många upplysningar av stort intresse för konkursutredningen inte finns dokumenterade. Sådana upplysningar kan ofta lämnas endast av konkursgäldenären själv, eller i vart fall av en mycket begränsad krets av personer. Konkursgäldenären har en generell skyldighet att bidra till konkursutredningen med bl.a. upplysningar. För närvarande är denna upplysningsskyldighet knuten till upplysningar "om boet" (6 kap. 2 § första stycket konkurslagen).

Den principiella utgångspunkten för konkursförfarandet är – och måste vara – att borgenärskollektivet tvångsmässigt skall kunna komma över gäldenärens tillgångar, för att i så stor utsträckning som möjligt få sina fordringar täckta. En gäldenär som går i konkurs har förbrukat sina tillgångar på ett sådant sätt att han inte kan göra rätt för sig gentemot sina borgenärer. Något tillspetsat kan man säga att gäldenären har förbrukat andras tillgångar. Borgenärens berättigade anspråk mot gäldenären skyddas av rättsordningen i sista hand genom konkursinstitutet. En i allra högsta grad rimlig ordning är då att konkursinstitutet är utformat så, att det ger borgenärerna största tänkbara möjligheter att få sina anspråk mot konkursgäldenären tillgodosedda.

Det kan av flera skäl finnas anledning att ifrågasätta om uttryckssättet att upplysningsskyldigheten är knuten till "boet" är ändamålsenligt. Enligt promemorian skulle en bättre ordning kunna åstadkommas om man i stället föreskrev att upplysningsskyldigheten skall avse "konkursutredningen". Enligt promemorian kan man med ett sådant uttryckssätt säga att man jämfört med vad som gäller för närvarande vidgar gäldenärens upplysningsskyldighet. Den blir härigenom bl.a. inte begränsad till sådan egendom som skall ingå i konkursboet. Enligt bedömningen i promemorian föreligger det inte någon risk att upplysningsskyldigheten skulle bli för vid.

Redan enligt gällande ordning är konkursgäldenärens upplysningsskyldighet mycket vid. De upplysningar som en konkursgäldenär i dag avkrävs är sådana som rör "boet" i vid bemärkelse. Genom att i stället föreskriva att upplysningsskyldigheten skall avse sådant som är av

betydelse för "konkursutredningen" åstadkommer man enligt regeringens mening en viss allmän utvidgning av upplysningsskyldigheten.

Syftet med att överge en ordning där upplysningsskyldigheten är knuten till "boet" är bl.a. att konkursutredningen skall kunna ge borgenärerna information som kan vara av betydelse för dem när de skall bevaka sina anspråk. Det behöver inte nödvändigtvis vara fråga om information som ökar tillgångssidan i konkursen. Det kan i stället vara frågan om information om förekomsten av tillgångar som av något skäl är oåtkomliga för den inhemska konkursförvaltningen, men som kan komma åt genom ett förfarande i något annat land. Enligt regeringens mening kan det berättigade i borgenärernas intressen härvidlag inte ifrågasättas. Gäldenären har inte heller något berättigat intresse av att få hemlighålla förekomsten av tillgångar. För att hindra att gäldenären åberopar att en efterfrågad upplysning inte har med konkursboet att skaffa och att han därför inte behöver lämna upplysningen, bör enligt regeringens mening konkurslagen ändras på ifrågavarande punkt. Det stora flertalet remissinstanser har också ställt sig bakom en ändring med en inriktning enligt promemorieförslaget.

Frågan som några remissinstanser har väckt är om upplysningsskyldigheten utformad enligt promemorieförslaget blir för vag och otydlig. Begreppet "konkursutredning" förekommer inte nu i konkurslagen. Det är inte heller ett helt entydigt begrepp. Ibland torde det användas som en synonym till begreppet konkursförvaltning. Ofta åsyftas emellertid inte enbart konkursförvaltarens arbete utan även tillsynsmyndighetens och domstolens befattning med ett konkursärende. Det synes således vara möjligt att med någorlunda bestämdhet ange begreppets innebörd.

Lagrådet – som inte har haft något att erinra mot ifrågavarande utvidgning av upplysningsskyldigheten – har ifrågasatt om begreppet "konkursutredningen" tillräckligt tydligt innefattar upplysningar om egendom som inte ingår i konkursboet. Lagrådet har därför föreslagit att 6 kap. 2 § konkurslagen kompletteras med en föreskrift om att upplysningsskyldigheten även omfattar egendom som inte ingår i boet. Alternativt föreslår Lagrådet att remissens förslag – som innebär att upplysningsskyldigheten skall utvidgas till att avse uppgifter som har betydelse för konkursutredningen – kompletteras med en sådan föreskrift.

Enligt regeringens mening kan det ha ett visst värde att rent allmänt utvidga upplysningsskyldigheten till att avse "uppgifter som är av betydelse för konkursutredningen" i stället för att vara begränsad till upplysningar rörande "boet". Inte minst mot bakgrund av regeringens förslag i det följande om att bouppteckningen i vissa fall skall innehålla uppgifter om utomlands befintlig egendom också i de s.k. särkonkurserna (se avsnitt 5.4) är det viktigt att upplysningsskyldigheten även omfattar sådan egendom. Som Lagrådet har påpekat bör detta uttryckligen framgå av lagtexten.

Det föreslås därför att det av konkurslagen uttryckligen framgår att gäldenärens skyldighet skall omfatta upplysningar som är av betydelse för konkursutredningen – och alltså inte vara begränsad till upplysningar

om boet. Det föreslås dessutom att det uttryckligen i konkurslagen anges att upplysningsskyldigheten omfattar även upplysningar om egendom som inte ingår i konkursboet på grund av att den finns utomlands.

Prop. 1994/95:189

5.3 Konkursbouppteckningens redovisning av räkenskapsmaterial

Regeringens förslag: I konkursbouppteckningen skall det, i den utsträckning det behövs, förtecknas vilket *räkenskapsmaterial* rörande boet som har omhändertagits av förvaltaren.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag. Promemorians förslag innehåller dock inga undantag från skyldigheten att förteckna materialet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Flera instanser reser dock invändningar avseende den närmare utformningen av regeln. Flera instanser, bl.a. *Domstolsverket*, *Göteborgs tingsrätt*, *Riksskatteverket*, *Ackordscentralen i Göteborg-Malmö* och ett antal kronofogdemyndigheter efterlyser ett klagörande av hur omfattande skyldigheten att förteckna räkenskapsmaterial och andra handlingar skall vara. I det sammanhanget anförts att det bör finnas en möjlighet att i det enskilda fallet begränsa omfattningen av förteckningen. *Stockholms tingsrätt* ifrågasätter om inte förteckningsskyldigheten bör begränsas i tiden, t.ex. så att material äldre än fem år inte skall behöva förtecknas. *Kronofogdemyndigheten i Stockholms län* föreslår att det införs en regel som anger att omhändertaget räkenskapsmaterial skall kunna förstöras efter fem år. De instanser som efterlyser begränsningsmöjligheter påtalar bl.a. vikten av att en sådan möjlighet är kostnadsbesparande. Flera instanser har också lämnat synpunkter på regelns språkliga och redaktionella utformning.

Skälen för regeringens förslag: De upplysningar gäldenären lämnar till förvaltaren är ofta av avgörande betydelse för hela konkursutredningen. Det är därför – vilket nyss har framhållits – viktigt att upplysningsskyldigheten är utformad på ett sådant sätt att förvaltaren kan få alla de upplysningar han behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter. En konkursförvaltares arbete innehåller många olika moment. Det kan vara fråga om att omhänderta egendom som tillhör konkursgäldenären, att förvalta denna egendom på ett affärsmässigt lämpligt sätt, att skapa klarhet i frågan vad som orsakat gäldenärens obestånd m.m. Det är alltså en mängd åtgärder som en konkursförvaltning kan aktualisera och ett stort antal transaktioner som skall genomföras. Allt detta ger naturligtvis upphov till dokumentation av olika slag. Sett ur ett formellt perspektiv är det två dokument som är centrala; konkursbouppteckningen och förvaltarberättelsen. Här skall

närmast beröras frågor om konkursbouppteckningens innehåll, vilka är av avgörande betydelse för bl.a. edsternats bestämmande. Prop. 1994/95:189

Konkursbouppteckningen är det dokument av vilket man kan få en överblick över konkursboets ställning. Bouppteckningen upprättas av konkursförvaltaren (7 kap. 13 § första stycket konkurslagen) eller i vissa mycket sällsynta fall av gäldenären (7 kap. 13 § tredje stycket konkurslagen).

Bouppteckningen skall enligt 7 kap. 13 § första stycket konkurslagen i princip innehålla en förteckning av konkursboets samtliga tillgångar och skulder. De tillgångar som tillhör konkursboet är i princip alla utnättningsbara tillgångar som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller som kommer att tillföras konkursboet exempelvis genom en framgångsrik återvinningstalan. Ett speciellt godtrosskydd för tredje man finns i 3 kap. 2 § konkurslagen. Det undantaget är i förevarande sammanhang av mindre intresse. Detsamma gäller det undantag som kan komma att följa av att konkursförvaltaren avstår från att inträda i de processer gäldenären är inblandad i (se 3 kap. 9 § konkurslagen). Gäldenären får då fortsätta att processa på egen hand och skulle han vinna en sådan process ingår den egendomen inte i konkursboet. Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. I övrigt ges inga särskilda föreskrifter i 7 kap. 13 § konkurslagen beträffande hur skulderna skall anges i bouppteckningen. Inflikas kan att reglerna i 5 kap. konkurslagen, som handlar om vilka fordringar som kan göras gällande i en konkurs och hur dessa fordringar skall behandlas har betydelse även för hur fordringarna/skulderna anges i bouppteckningen.

Vidare skall bouppteckningen enligt 7 kap. 13 § första stycket konkurslagen innehålla uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels de böcker och handlingar som avses i 7 kap. 12 § konkurslagen. De "böcker och handlingar" som avses är dels räkenskapsmaterial, dels andra handlingar rörande boet. Vad som närmare avses med "böcker och handlingar" är i viss mån oklart, även om denna oklarhet i de flesta fall inte bereder några större bekymmer. Frågan är inte heller närmare behandlad i förarbeten eller i den juridiska litteraturen på området.

Först och främst avses med böcker och handlingar *räkenskapsmaterial*. Till räkenskapsmaterial i bokföringslagens (1976:125) mening hänförs enligt lagens förarbeten förutom verifikationer, allt material som den bokföringsskyldige över huvud taget använder för sin affärsbokföring. Det inbegriper sålunda alla olika bokföringsböcker, kortsystem, hålkort, mikrofilm och magnetbandupptagningar liksom särskilda specifikationer som enligt olika bestämmelser skall komplettera bokföringen. Till räkenskapsmaterial hänförs vidare enligt särskilda bestämmelser sådana beskrivningar som kan göras upp för bokförings-systemet samt systemdokumentation och behandlingshistorik för datorbaserad redovisning. Till räkenskapsmaterialet hör också alla de handlingar som legat till grund för de olika affärshändelserna. Det kan här röra sig om avtal, protokoll, korrespondens etc. (se prop. 1975:104 s. 205 f). Vad som utgör räkenskapsmaterial har utvecklats i

Bokföringsnämndens rekommendation BFN R-3. Begreppet räkenskapsmaterial har alltså en tämligen vid omfattning. Vad som skall anges i konkursbouppteckningen är emellertid inte begränsat till enbart räkenskapsmaterial. Även andra handlingar som rör boet och som förvaltaren har omhändertagit skall anges. Det betyder att det kan vara frågan om handlingar av många olika slag som förvaltaren skall omhänderta och som han skall ange i bouppteckningen.

Som framhålls i RUBICON-rapporten (se avsnitt 4) är det av flera skäl, bl.a. av hänsyn till edstemats omfattning, viktigt att det i konkursbouppteckningen görs skillnad mellan räkenskapsmaterial och övriga handlingar. Visserligen kan det förekomma att det ibland kan vara svårt att avgöra om en viss handling är att hänföra till räkenskapsmaterial eller inte. Detta bör dock inte hindra att en uppdelning ändå görs. De flesta handlingar kommer trots allt utan någon större tvekan att vara att hänföra till den ena eller andra kategorin. Lämpligt är att i bouppteckningen under två skilda rubriker förteckna de två kategorierna av handlingar, vilket ibland sker redan i dag. Förvaltaren bör inför upprättandet av bouppteckningen med gäldenären gå igenom frågan om hur räkenskapsmaterialet och andra handlingar skall redovisas i bouppteckningen. Tillgängligt material bör därvid förtecknas under två rubriker. Det bör vidare av bouppteckningen framgå om visst räkenskapsmaterial saknas. Det kan exempelvis vara så att visst räkenskapsmaterial aldrig har upprättats och behållits eller att det på något sätt har förkommit.

Det finns anledning att framhålla att det nu sagda nästan enbart tar sikte på sådana gäldenärer som är bokföringspliktiga. Det är endast sådana gäldenärer som regelmässigt har och skall ha en ordnad bokföring. Det är också den kategorin av konkursgäldenärer som är de mest utredningskrävande. För gäldenärer som inte är bokföringspliktiga kan det dock förekomma att de har handlingar som rör boet och som till sin karaktär t. o. m. skulle ha varit att hänföra till räkenskapsmaterial om gäldenären hade varit bokföringsskyldig. Även handlingar i övrigt hos sådana gäldenärer kan vara av intresse vid en konkursutredning. I formellt hänseende särbehandlas inte gäldenärer som inte är bokföringsskyldiga i nu diskuterade hänseenden. Det finns inte heller någon anledning till sådan formell särbehandling eftersom vissa av reglerna i praktiken endast berör bokföringsskyldiga gäldenärer.

I promemorian föreslås att 7 kap. 13 § konkurslagen förtydligas så att det nu sagda klart framgår. Detta bör enligt promemorieförslaget ske genom att man i paragrafen knyter an till vad som avses med räkenskapsmaterial i bokföringslagens mening, i stället för att – som för närvarande – använda det betydligt mer obestämda och ganska otidsenliga uttrycket "böcker". Även framgent bör det enligt promemorieförslaget föreskrivas att "andra handlingar" som rör boet också skall anges i bouppteckningen.

De flesta remissinstanser har välkomnat en ändring i linje med vad som föreslås i promemorian. Flera instanser har emellertid efterlyst ett förtydligande av hur omfattande skyldigheten att förteckna räkenskapsmaterial och andra handlingar skall vara.

Enligt regeringens mening är det givetvis viktigt att det av konkurslagen klart framgår hur omfattande förteckningsskyldigheten är. Det är också viktigt att – som några instanser har påpekat – regleringen är någorlunda flexibel så att man har möjlighet att anpassa omfattningen av förteckningen i förhållande till vad den enskilda konkursen kräver. Enligt regeringens mening bör det därför finnas en möjlighet att avstå från att göra en sådan förteckning eller att begränsa den till att omfatta endast visst räkenskapsmaterial och vissa andra handlingar. Det kan också i vissa fall finnas anledning att begränsa förteckningen med hänsyn till räkenskapsmaterialets ålder, t.ex. så att räkenskapsmaterial avseende de senaste tre bokföringsåren förtecknas. Det synes därför vara tillräckligt att föreskriva att en förteckning skall göras i den utsträckning det behövs. Det får därvid främst ankomma på förvaltaren att avgöra hur omfattande förteckning som behövs i det enskilda fallet. Det är också lämpligt att förvaltaren i förekommande fall redovisar efter vilka principer han har begränsat förteckningen. I vissa fall har förvaltaren därvid att enligt den allmänna regeln i 7 kap. 10 § konkurslagen höra tillsynsmyndigheten. En lämplig ordning kan vara att det träffas generella överenskommelser mellan förvaltarna och tillsynsmyndigheten om hur förteckningsskyldigheten bör utföras.

Som Domstolsverket har anfört synes det inte nödvändigt att tynga lagtexten med en hänvisning till bokföringslagen när man anger att räkenskapsmaterial skall förtecknas. Vad som avses med räkenskapsmaterial i konkurslagen bör naturligtvis ändå knyta an till vad som avses med begreppet enligt bokföringslagen.

I anslutning till att man i 7 kap. 13 § konkurslagen knyter an till begreppet räkenskapsmaterial bör även kapitlets 12, 14, 22, 28 och 30 §§ ändras, så att det också i dessa föreskrifter talas om räkenskapsmaterial i stället för om böcker. Detsamma gäller regeln i 2 kap. 3 §.

5.4 Konkursbouppteckningens innehåll avseende utomlands befintlig egendom

Regeringens förslag: I konkursbouppteckningen skall inte bara i en svensk domicilkonkurs utan också i en särkonkurs anges även utomlands befintlig egendom när särskilda skäl föranleder det.

Promemorians förslag: I promemorian förslås att utomlands befintlig egendom normalt skall förtecknas i bouppteckningen även i en särkonkurs. Undantag skall göras endast om särskilda skäl föranleder det.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Kronofogdemyndigheten i Stockholms län*, *Sveriges advokatsamfund* och *Konkursförvaltarkollegiernas förening* avstyrker dock förslaget. Några instanser, t.ex. *Svea hovrätt*, *Hovrätten*

för Västra Sverige, Domstolsverket och Riksskatteverket uttrycker – framför allt med hänsyn till risken att förfarandet kompliceras och fördyras – tvekan till förslaget. De båda hovrätterna föreslår att regeln i vart fall utformas så att utomlands befintlig egendom skall förtecknas enbart när det är påkallat av särskilda skäl. Några instanser, t.ex. *Kronofogdemyndigheten i Jönköpings län*, hävdar däremot att regeln bör utformas så att sådan egendom alltid, utan undantag, skall förtecknas. *Patent- och registreringsverket* och *Kronofogdemyndigheten i Malmöhus län* poängterar att det tvärtom är viktigt att regeln inte får en obligatorisk utformning. I övrigt har en del remissinstanser lämnat vissa synpunkter på regelns språkliga utformning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt skall i konkursbouppteckningen anges samtliga gäldenärens tillgångar som ingår i konkursboet. Regleringen tar ingen hänsyn till var egendomen finns belägen. Det gör exempelvis ingen skillnad om egendomen befinner sig i Sverige eller utomlands. Konkursförfarandet syftar alltså till ett generellt ianspråktagande av gäldenärens samtliga tillgångar. I detta finns en inbyggd svårighet av praktiskt slag, eftersom varje stat inom sitt eget territorium bestämmer över vilka befogenheter en utländsk konkursförvaltare eller motsvarande har. Det kan alltså vara svårt, eller omöjligt, för en konkursförvaltning i ett land att komma åt egendom som finns i ett annat.

Utanför det nordiska samarbetet finns för svenskt vidkommande ingen skriven reglering av internationella insolvensfrågor. De principer som är vägledande för hanteringen av internationella insolvensfrågor är dels *universalitetsprincipen*, som innebär att ett svenskt konkursförfarande syftar till att ta i anspråk all egendom, oavsett var den befinner sig, dels *territorialitetsprincipen*, som innebär att konkursförfarandet här i landet endast avser egendom som också är belägen här i landet. Den först nämnda principen råder i s.k. *domicilkonkurser*, dvs. konkurser där konkursgäldenären har sitt hemvist i Sverige. Territorialitetsprincipen tillämpas i s.k. *särkonkurser*, dvs. konkurser avseende gäldenärer som inte har hemvist i Sverige. Detta innebär att ett svenskt konkursförfarande där gäldenären har hemvist i Sverige i princip syftar till att omfatta all gäldenärens egendom, oavsett var den finns. Det säger sig självt att genomförandet av en så långtgående princip inte sällan stöter på praktiska svårigheter. Man är ju helt beroende av andra staters tillmötesgående när den svenska konkursförvaltningen gör anspråk på utomlands befintlig egendom. Därvid kan dessutom ibland konkurrens uppstå mellan olika staters anspråk avseende samma egendom. I en svensk särkonkurs däremot gör man i förfarandet inte ens anspråk på att utomlands befintlig egendom skall ingå i förfarandet. I dessa fall ingår sådan egendom inte bland tillgångarna i konkursboet.

Nämnas kan att RSV i en skrivelse till Justitiedepartementet nyligen har väckt frågan om en ändring i konkurslagen som innebär att uppdelningen i domicil- och särkonkurser skall avskaffas och att gäldenärens tillgångar såväl inom som utom riket skall ingå i en svensk konkurs. Den frågan behandlas inte i detta lagstiftningsärende.

Det sagda innebär att konkursbouppteckningen i en domicilkonkurs skall ta upp även utomlands befintlig egendom bland tillgångarna i konkursboet. I en särkonkurs skall däremot sådana tillgångar inte tas upp bland tillgångarna i bouppteckningen.

I promemorian diskuteras om man för särkonkursernas del kan och bör utvidga vad som skall anges i bouppteckningen till att omfatta även utomlands befintliga tillgångar. Det föreslås därvid att det i konkurslagen skall föreskrivas att bouppteckningen också skall innehålla uppgift om egendom som på grund av att den finns utomlands inte skall ingå i konkursboet. Om särskilda skäl föranleder det föreslås att man skall kunna underlåta att förteckna sådan egendom.

Regeringen delar den bedömning som görs i promemorian att det kan vara förenat med ett antal påtagliga fördelar att det införs en möjlighet till att förteckna utomlands befintlig egendom även i en svensk särkonkurs. Först kan konstateras att gäldenären i och för sig inte har något berättigat intresse av att få undanhålla borgenärerna tillgångar, även om tillgångarna inte ingår i konkursen. Borgenärerna har däremot ett berättigat intresse av att kunna komma åt dessa tillgångar i ett konkurs- eller annat förfarande i något annat land. En utvidgning av bouppteckningens omfattning kan alltså bidra till att underlätta för borgenärerna att i förlängningen komma åt gäldenärens egendom. Normalt sammanfaller detta borgenärsintresse med samhällsintresset. Vad som avses med det senare är särskilt intresset av att kunna stävja förfaranden som kan utgöra ett led i ekonomisk brottslighet. Ett undanhållande av egendom kan också, oavsett var egendomen finns, vara straffbart som oredlighetsbrott enligt 11 kap. brottsbalken. Något principiellt hinder mot att ett svenskt särkonkursförfarande bidrar till utredningen om förekomsten av sådana tillgångar kan knappast föreligga. En sådan reglering torde också vara väl förenlig med de strävanden som pågår med att nå mellanstatliga överenskommelser på det konkursrättsliga området. Ett av de grundläggande syftena med dessa strävanden är att underlätta handläggningen av gränsöverskridande konkurser (se avsnitt 3). Det nu sagda ligger också i linje med vad som kommit till uttryck i avsnitt 5.2 där gäldenärens upplysningsskyldighet har behandlats.

En beaktansvärd invändning mot den ifrågasatta utvidgningen är att den kan komma att tynga och komplicera konkursförfarandet. Därigenom kan förfarandet riskera att såväl dra ut på tiden som att fördyras, utan att ens syftet är att konkursboet skall tillföras några ytterligare tillgångar. Den i promemorian föreslagna regeln anger som en huvudregel att i utlandet befintliga tillgångar skall anges i bouppteckningen, men att det skall finnas möjlighet för förvaltaren att i ett enskilt fall avstå från att ange sådana tillgångar. I likhet med vad några remissinstanser har anfört anser regeringen att det finns skäl att formulera regeln något annorlunda. I flertalet konkurser finns det inte någon egendom av intresse som är belägen utomlands. I de fall förvaltaren har anledning att tro att sådan egendom finns är det värdefullt att det finns en möjlighet att ange den i bouppteckningen. Syftet med en utvidgande regel torde fyllas om man föreskriver att

utomlands befintlig egendom skall förtecknas enbart i de fall särskilda skäl föranleder det. I de fall konkursgäldenären i en svensk sårkonkurs har mycket svag anknytning till landet kan det exempelvis finnas anledning att underlåt att förteckna utomlands befintlig egendom. Detsamma kan gälla när förekomsten av utländska tillgångar är särskilt svårutredd eller om deras existens är oklar. Det bör också rent allmänt göras en avvägning mellan konkursens totala omfattning och omfattningen av tillgångar som finns i utlandet. Det bör alltså inte läggas ned resurser och ansträngningar på att förteckna utomlands befintliga tillgångar, om dessa inte mer än marginellt kan vara av intresse för borgenärerna eller för konkursutredningen som sådan.

Så snart konkursförvaltaren får anledning att tro att det finns egendom av intresse för borgenärerna torde det däremot föreligga särskilda skäl för konkursförvaltaren att förteckna egendomen i konkursbouppteckningen.

5.5 Edstemats omfattning såvitt gäller räkenskapsmaterialet

Regeringens förslag: Edstemat skall omfatta även riktigheten av den förteckning över det räkenskapsmaterial som redovisas i bouppteckningen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De stora flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Ackordscentralen Göteborg-Malmö* avstyrker dock med hänsyn till att det för gemene man måste vara svårt att avgöra vad som avses med räkenskapsmaterial. Flera instanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Hovrätten för Västra Sverige*, *Skattemyndigheten i Stockholms län* och *Industriförbundet* framhåller vikten av att det klart framgår att det är riktigheten av förteckningen av räkenskapsmaterial som beedigas, inte riktigheten av räkenskapsmaterialets innehåll. *Grossistförbundet Svensk Handel* ifrågasätter tvärtom om inte även räkenskapsmaterialets innehållsmässiga riktighet bör beedigas. Flera åklagarmyndigheter och *Rikspolisstyrelsen* ifrågasätter en ändring av edstemats omfattning utan att de straffrättsliga konsekvenserna samtidigt blir belysta. *Riksskatteverket (RSV)* föredrar en straffbestämmelse för försvårande av konkursutredning efter mönster från 10 § skattebrottslagen framför en utvidgning av edstemat.

Skälen för regeringens förslag: Konkursgäldenären skall beediga konkursbouppteckningen. I enlighet med vad regeringen har betonat redan inledningsvis är detta ett mycket viktigt moment i konkurs-handläggningen. I 6 kap. 3 § första stycket konkurslagen anges att han med ed skall betyga att bouppteckningen med gjorda tillägg eller ändringar är riktig, så att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller upptagits någon tillgång eller skuld. Konkursgäldenären skall med andra ord intyga att konkursbouppteckningen är komplett och

korrekt vad avser däri angivna *tillgångar* och *skulder*. Konkursbouppteckningen innehåller dock inte enbart en förteckning över tillgångar och skulder. Den skall dessutom innehålla uppgifter om räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör boet. Det kan därför ifrågasättas om edgången verkligen omfattar ett betygande från gäldenären att bouppteckningen är korrekt och fullständig med avseende på räkenskapsmaterialet (jfr Welamson, Konkursrätt s. 349, prop. 1978/79:85 s. 250 f, prop. 1986/87:90 s. 241 f och Walin/Palmér, Konkurslagen s. 515 f). Formuleringen av edstemat är inriktad på att det först och främst – eller kanske t. o. m. enbart – är tillgångarna och skulderna som skall beedigas. Det framgår av vad som anges i 6 kap. 3 § första stycket in fine, nämligen att konkursgäldenären skall betyga att bouppteckningen är korrekt och fullständig i den bemärkelsen att ingen tillgång eller skuld oriktigt har utelämnats eller upptagits. Detta är givetvis det centrala. Det är dock tänkbart att edstemat enligt gällande rätt skall bestämmas vidare än så. Av edstemats formulering kan man förstå det som att *allt som anges i bouppteckningen* skall beedigas. Men man kan också uppfatta det som att eden är begränsad till att avse enbart uppgifter i bouppteckningen om *tillgångar och skulder*. Om man anser att eden har denna begränsade innebörd omfattar den som sagt exempelvis inte uppgifter om räkenskapsmaterial.

Edstemats formulering går tillbaka till åtminstone 1862 års konkurslag (26 §) varifrån den togs över i 1921 års konkurslag (91 §). Edstemat har sedan överlevt alla konkursreformer och framgår nu alltså i 1987 års konkurslag av 6 kap. 3 §. Formuleringen av edstemat har i olika förarbeten under denna långa tid inte varit föremål för någon mer ingående diskussion (se NJA II 1921 s. 526, Sven Lawski, Kommentar till 1921 års konkurslag s. 158 f, Lars Welamson, Konkursrätt s. 345, SOU 1977:29 s. 195 ff, prop. 1978/79:105 s. 139 ff och s. 237 ff, prop. 1986/87:90 s. 241 f och Madeleine Löfmarck, Brotten mot borgenärer s. 211 ff. Jfr också JO 1979/80 s. 107 f). Det mesta talar dock för att edstemat har den begränsade omfattning som här har redogjorts för. En rent språklig tolkning leder om inte annat närmast till den slutsatsen. Det måste emellertid sägas vara en brist att det inte utan reservationer går att slå fast detta. Redan av det skälet föreligger det ett behov av att förtydliga edstemat.

Enligt regeringens mening är det av största vikt att edstemat är klart och koncist avgränsat, så att det går att fastställa vad som avses med edgången. Detta inte minst mot bakgrund av att det är en tvångsmedels-sanktionerad skyldighet för gäldenären att avlägga bouppteckningsed och att uppgifterna lämnas under straffansvar. Det är därför inte möjligt att utvidga edstemat i någon vidare mån. Det är inte heller tänkbart att låta edstemats gränser vara oklara. Regeringen delar här den uppfattning som framförs i promemorian.

Det synes närmast självklart att edgången alltjämt skall ha sin utgångspunkt i bouppteckningen. Det är därmed inte sagt att gäldenären bör beediga hela bouppteckningen. Däremot bör edstemat vara vidare än att bara avse riktigheten av tillgångar och skulder. Räkenskapsmaterialet är viktigt i flera hänseenden. Det är viktigt för att

förvaltaren skall kunna ta ställning till frågor om återvinning till konkursboet, för att kunna utreda orsakerna till gäldenärens obestånd, för att kunna fortsätta bedriva gäldenärens rörelse, för att utröna om det har begåtts brott eller andra oegentligheter i rörelsen m.m. Av dessa skäl skall i enlighet med vad som har föreslagits (se avsnitt 5.3) konkursbouppteckningen också, i den utsträckning det behövs, innehålla uppgifter om räkenskapsmaterialet och andra handlingar rörande boet.

Det finns anledning att låta också räkenskapsmaterialet bli beedigat. En lämplig avgränsning är enligt regeringens mening att klargöra att edgången omfattar också den *förteckning över räkenskapsmaterial* som bouppteckningen innehåller. Som har sagts är det tveksamt om detta gäller i dag. Ett klarläggande kan därför vara på sin plats. I enlighet med vad som nyss har framhållits får en utvidgning av edstemat inte medföra att edgångens omfattning på något annat sätt framstår som oklar eller diffus. Om man i konkurslagen föreskriver att edstemat skall avse – förutom tillgångar och skulder – också räkenskapsmaterialet vinner man två fördelar. För det första klargörs det över huvud taget att edstemat avser de tre momenten, tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial, och inget annat. För det andra får man härigenom en önskad utvidgning av edstemat vad räkenskapsmaterialet beträffar.

En edgångsskyldighet avseende räkenskapsmaterial enligt vad nu har sagts kommer alltså att innebära att gäldenären även intygar att den *förteckning över räkenskapsmaterial som bouppteckningen innehåller är korrekt*. Gäldenären skall alltså under ed betyga att den förteckning av räkenskapsmaterial som bouppteckning innehåller enligt hans vetskap är korrekt. Ett sådant edstema kan givetvis innebära att gäldenären under ed i konkursen lämnar uppgifter som avslöjar att han har begått brott. Sådana uppgifter kan åberopas mot honom i en efterföljande brottmålsprocess där gäldenären står som tilltalad. Detta är i och för sig inget anmärkningsvärt, utan något som förekommer även i annan lagstiftning. Högsta domstolen har också i rättsfallet NJA 1991 s. 123 uttalat att reglerna i 36 kap. 6 § rättegångsbalken om att ett vittne inte är tvungen att under ed yppa att han begått brottslig eller vanärande handling, inte är analogt tillämpliga på den som skall avlägga bouppteckningsed.

Den sålunda föreslagna edgångsskyldigheten innebär *inte* att gäldenären under ed skall uppge *varför* exempelvis bokföringen i förekommande fall är bristfällig. Edstemat bör inte heller omfatta frågan om räkenskapsmaterialets innehållsmässiga riktighet. Gäldenären skall alltså inte under ed betyga att det omhändertagna räkenskapsmaterialet verkligen utgör en korrekt bokföring. Ett så omfattande edstema torde inte vara förenligt med kraven på ett klart avgränsat och hanterligt edstema. Edstemat beträffande räkenskapsmaterialet bör dessutom *inte* vara formulerat så att gäldenären alltid beedigar att räkenskapsmaterialet är *komplett*. Bouppteckningen kan i många fall komma att redovisa räkenskapsmaterial i begränsad omfattning (jfr förslaget i avsnitt 5.3). Konkursgäldenären kan då givetvis inte beediga att förteckningen är komplett. Det han däremot bör beediga är att

förteckningen i sig är korrekt utifrån de begränsningar förvaltaren har gjort i bouppteckningen. Edstemats omfattning avseende räkenskapsmaterialet blir således beroende av den avgränsning som förvaltaren har gjort i bouppteckningen.

Prop. 1994/95:189

5.6 Edstemats omfattning såvitt gäller utomlands befintlig egendom

Regeringens förslag: I de fall det i en särkonkurs skall förtecknas utomlands befintlig egendom i bouppteckningen skall edstemat omfatta även denna egendom.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Domstolsverket* har avstyrkt förslaget med hänvisning till att det av principiella skäl inte är lämpligt att edstemat skall omfatta egendom som inte omfattas av konkursen. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Konkursgäldenären skall alltså beediga konkursbouppteckningen bl.a. vad den avser tillgångarna. Detta betyder enligt gällande rätt, att edstemat i en domicilkonkurs skiljer sig från edstemat i en särkonkurs. I det förra slaget av konkurs omfattas tillgångar som finns utomlands av gäldenärens edgång. Praktiska svårigheter för konkursförvaltningen att komma åt dessa tillgångar påverkar givetvis inte detta. Vid en särkonkurs omfattas däremot sådana tillgångar inte av edgången. Om man däremot – som föreslås i detta ärende – väljer att i vissa fall låta tillgångar som befinner sig utomlands förtecknas i bouppteckningen (se avsnitt 5.4), uppkommer frågan om dessa tillgångar också skall omfattas av edgångsskyldigheten.

I promemorian föreslås att edstemat skall omfatta även utomlands befintlig egendom i de fall sådan skall förtecknas i bouppteckningen.

Detta tillstyrks eller lämnas utan erinran av nära nog samtliga remissinstanser. Flera instanser hävdar därvid att detta följer konsekvent av edstemats knytning till bouppteckning.

Om edstemat skall vara knutet till tillgångar, skulder och förtecknat räkenskapsmaterial utan särskild begränsning kommer edstemat också att omfatta utomlands befintliga tillgångar även i särkonkurser. Enligt regeringen är en sådan ordning konsekvent. Det finns enligt regeringens mening inte tillräckliga skäl för att tillgångar skall undantas från edgångsskyldigheten enbart av den anledningen att de befinner sig utomlands. Inte heller det förhållandet att sådana tillgångar i en särkonkurs inte ingår i konkursboet utgör enligt regeringens mening något avgörande skäl för att undanta dem från edgången. Däremot bör man bibehålla kravet på anknytning till vad som anges i bouppteckningen. Det innebär att om man har valt att avstå från att i bouppteckningen förteckna utomlands befintliga tillgångar, kommer

edgången att begränsas till att avse tillgångar som finns i Sverige. Regeringen föreslår därför att riktigheten av bouppteckningens uppgifter om tillgångar skall beedigas även i de fall det i en särkonkurs i bouppteckningen förtecknas utomlands befintlig egendom.

Det finns anledning att återigen betona att detta inte i sig innebär att den svenska konkursförvaltningen i dessa fall gör anspråk på att sådan egendom skall ingå i konkursboet. Rent praktiskt bör därför nu avsedd egendom i bouppteckningen förtecknas under en särskild rubrik, så att det klart framgår att den inte ingår i konkursen.

5.7 Befrielse från skyldighet att avlägga konkursbouppteckningsed

Regeringens förslag: Genom en hänvisning i konkurslagen till 36 kap. 5 § rättegångsbalken klargörs att de personer som enligt den föreskriften är befriade från att som vittnen lämna uppgifter skall vara befriade från att avlägga ed beträffande sådana uppgifter i någon utomståendes konkurs. Någon motsvarighet till regeln i 36 kap. 6 § rättegångsbalken införs däremot inte i konkurslagen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Flera instanser, bl.a. *Domstolsverket*, *Hovrätten för Västra Sverige* och *Gävle tingsrätt* har lämnat synpunkter på utformningen av den föreslagna regeln. *Helsingborgs tingsrätt*, som avstyrker förslaget, framför ett flertal invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I promemorian behandlas i anledning av rättsfallet NJA 1991 s. 123 (jfr också Lars Heuman, *Specialprocess*, 3 uppl. s. 234 f och Peter Fitger i festskrift till Per Olof Bolding, s. 143 ff) några frågor som har med edgångsskyldigheten att skaffa. I rättsfallet aktualiserades frågan om regeln i 36 kap. 6 § rättegångsbalken enligt vilken ett vittne kan vägra att yttra sig angående omständigheter, vars yppande skulle röja att vittnet eller någon honom närstående förövat brottslig eller vanärande handling, kunde tillämpas analogt på frågan om edgångsskyldigheten för en person som själv inte var konkursgäldenär eller ställföreträdare för konkursgäldenären. Personen i fråga hade tidigare varit ägare till hälften av konkursbolaget och varit styrelsesuppleant i detta samt hade dessutom uppgivit boet till bouppteckning. Högsta domstolen besvarade frågan nekande. Som Högsta domstolen påpekar i domskälen är det inte unikt för just edgången i konkurs att ett undantag av det slag som förekommer i 36 kap. 6 § rättegångsbalken saknas (se t.ex. skyldigheten enligt 20 kap. 6 § andra stycket ärvdabalken för bouppgivare m.fl. att på begäran avlägga bouppteckninged. Jfr också 67 § andra stycket lagen [1941:416] om arvsskatt och gåvoskatt). Inte heller andra än gäldenären själv eller

ställföreträdare för gäldenären bör kunna undantas från edgångsskyldigheten i konkurs av den anledning att de skulle kunna komma att avslöja att de har begått brottslig eller vanärande handling. Många gånger är det exempelvis av största vikt att en förutvarande ställföreträdare har en så omfattande edgångsskyldighet som möjligt. Slutsatsen i promemorian är att det i konkurslagen inte bör tas in någon reglering som motsvarar vad som regleras i 36 kap. 6 § rättegångsbalken.

I promemorian föreslås dock att det uttryckligen bör framgå av konkurslagen genom en hänvisning till 36 kap. 5 § rättegångsbalken att de personer som omfattas av den föreskriften inte skall vara skyldiga att avlägga ed beträffande uppgifter som de inte får höras som vittnen om i någon annans konkurs.

De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Flera instanser har emellertid framfört synpunkter på utformningen av den föreslagna regeln. En instans har också avstyrkt förslaget och anser att förslaget är otillräckligt motiverat och därför inte bör ligga till grund för lagstiftning. Behovet av en reglering ifrågasätts. Det föreslås att man i stället noga anger vilka – förutom konkursgäldenären – som kan åläggas avlägga konkursbouppteckningsed. Tingsrätten kritiserar promemoriaförslaget bl.a. för att omfattningen av undantaget blir oklart och för att det i tillämpningen i vissa fall uppstår svårigheter att avgränsa edstemat eller göra förbehåll inför edsavläggandet.

Enligt regeringens mening kan det med fog ifrågasättas om det är rimligt att konkurslagen saknar ett undantag som motsvarar undantagen från vittnesplikten i 36 kap. 5 § rättegångsbalken. Vissa personer – advokater, läkare och andra – får enligt denna regel under vissa förutsättningar inte höras som vittnen vid domstol i ett tviste- eller brottmål. Denna befrielse från vittnesplikten hör ihop med att dessa personer är underkastade en tystnadsplikt som har samband med deras yrkesutövning. Denna tystnadsplikt innebär att de inte får lämna uppgifter om vad de då erfarit. Skälen bakom denna tystnadsplikt och den därtill knutna befrielsen från vittnesplikten är av den art att de kan sägas utgöra en allmän rättsprincip av verkligt grundläggande betydelse. Det finns inga bärande skäl för att en sådan princip inte skall vara tillämplig även inom konkursområdet. En advokat som i sin yrkesutövning har anförtratts något som rör förekomsten av vissa tillgångar skall exempelvis inte kunna tvingas att under konkursbouppteckningsed avslöja detta.

De skäl som ligger bakom regleringen i 36 kap. 5 § rättegångsbalken har bäring även i konkurssammanhang. De tillämpningsproblem som kan komma att uppstå är främst sådana som är betingade av utformningen av regeln i rättegångsbalken. Några nya, konkurs-specifika, problem torde inte uppkomma i någon nämnvärd omfattning. Enligt regeringens mening bör alltså en hänvisning tas in i konkurslagen till 36 kap. 5 § rättegångsbalken, så att det framgår att andra än konkursgäldenären inte skall behöva avlägga bouppteckningsed i konkurs om de tillhör undantagskretsen i 36 kap. 5 § rättegångsbalken

och situationen är sådan som där beskrivs. Denna befrielse från att avlägga sådan ed bör givetvis endast gälla för andra än konkursgäldenären eller ställföreträdare för honom. Det innebär bl.a. att en advokat som är styrelseledamot i ett konkursföretag och i denna egenskap skyldig att avlägga ed enligt 6 kap. 3 §, inte kan befrias från denna skyldighet. Hänvisningen bör dock – som några instanser har påpekat – utformas på ett något annorlunda sätt än vad som är fallet i promemorieförslaget. Hänvisning bör sålunda inte göras enbart till personkretsen i 36 kap. 5 § rättegångsbalken utan också till de i den paragrafen angivna situationerna. Som Domstolsverket har påpekat bör det också framgå att inte bara gäldenären själv utan också närstående till honom inte omfattas av undantaget, dvs. den som är närstående till gäldenären bör vara skyldiga att avlägga bouppteckningsed även om vederbörande skulle tillhöra den krets som enligt 36 kap. 5 § rättegångsbalken inte får höras som vittne.

6 Försäljning av egendom i konkursen

Regeringens bedömning: Inga ändringar bör nu göras i reglerna om försäljning av egendom i konkursen.

Promemorian's förslag: I konkurslagen skall införas en regel som anger att försäljning av konkursegendom till konkursgäldenären eller någon honom närstående person skall föregås av ett offentligt anbudsförfarande. När särskilda skäl föreligger skall ett sådant förfarande kunna undvaras.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Några instanser avstyrker dock. Många av de instanser som har tillstyrkt förslaget, är emellertid inte odelat positiva till det. Bland annat ifrågasätts från flera håll om det verkligen föreligger något praktiskt behov av den i promemorian föreslagna regeln. Vidare påtalas från flera håll att förslaget är i behov av kompletterande lagändringar för att effektivt kunna tjäna sitt syfte. Flera instanser efterlyser ytterligare analyser av effekterna av förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt gällande rätt skall förvaltaren realisera boets tillgångar och fördela de pengar försäljningen inbringar bland borgenärerna enligt i första hand den ordning som förmånsrättslagen (1970:979) föreskriver. Det åligger därvid förvaltaren att i enlighet med den allmänna regeln i 7 kap. 8 § konkurslagen se till att han vid försäljningen får ett så högt pris som möjligt. Det finns emellertid även andra intressen som måste beaktas. Enligt den nämnda regeln skall förvaltaren exempelvis också verka för en så snabb avveckling av boet som möjligt. Detta medför bl.a. att det kan vara svårt för förvaltaren att på bästa sätt utnyttja fluktuationer på en föränderlig marknad. Förvaltaren har också ett ansvar för att konkursen

avvecklas så förmånligt som möjligt totalt sett. Det kan någon gång innebära att enstaka objekt inte bör säljas till högstbjudande. Även i övrigt finns det hänsyn av olika slag som förvaltaren måste iaktta i sitt arbete; bl.a. åligger det förvaltaren att i viss mån beakta allmänna sysselsättningsintressen (7 kap. 8 § andra stycket konkurslagen).

Beträffande formerna för försäljningen föreskrivs i 8 kap. 6 § konkurslagen att fast egendom får säljas exekutivt på auktion eller under hand. Enligt 8 kap. 7 § konkurslagen gäller detsamma beträffande försäljning av lös egendom som inte innebär ett fortsättande av gäldenärens rörelse. Beträffande såväl fast som lös egendom föreskrivs också att det står förvaltaren fritt att välja någon annan realisationsform, om han anser det vara mest fördelaktigt för boet.

Konkurslagen innehåller inte några särskilda regler för det fall att konkursgäldenären eller någon honom närstående fysisk eller juridisk person står som köpare av egendom som ingår i konkursen. Det kan alltså konstateras att det enligt gällande rätt åligger förvaltaren att sälja konkursboets egendom till "bästa" möjlig pris.

I promemorian föreslås att denna allmänna skyldighet skall preciseras när det gäller försäljning till konkursgäldenären eller någon honom närstående. Det föreslås i promemorian att det i konkurslagen skall anges att försäljning till konkursgäldenären eller någon honom närstående fysisk eller juridisk person skall ha föregåtts av ett offentligt anbudsförfarande, om inte särskilda skäl gör att ett sådant förfarande kan undvaras. Syftet med den föreslagna regeln är att den skall kunna bidra till att utrymme ges för marknadsmekanismerna och att gäldenären eller någon honom närstående inte skall kunna "köpa tillbaka" egendom till underpris. I promemorian betonas särskilt att den föreslagna regeln kan bidra till att misstankar om att allt inte har "gått rätt till" inte får näring. Samtidigt betonas i promemorian vikten av att man inte tynger konkursförfarandet med onödig formalia så att förvaltarens möjligheter att snabbt avveckla boet hämmas.

Remissinstanserna är överlag positiva till förslaget, men inslag av kritik förekommer. Framför allt hävdas från flera håll att den föreslagna regeln inte löser det problem den avser att lösa. Det sägs vidare att den föreslagna regeln – för att bli effektiv – måste kompletteras med andra ändringar i konkurslagen, vilket enligt flera instanser kräver ytterligare analyser och överväganden.

Enligt regeringens mening skulle – vilket sägs även i promemorian – en regel som den föreslagna inte få någon större praktisk betydelse. Det finns här anledning att särskilt framhålla att konkursförvaltaren enligt gällande rätt är skyldig att realisera konkursboets egendom så förmånligt som möjligt för borgenärskollektivet. I de fall ett offentligt anbudsförfarande innebär att bättre pris kan erhållas förekommer det – enligt vad som har upplysts – redan i dag i inte ringa utsträckning att sådant förfarande äger rum. I sammanhanget måste också beaktas den risk som finns att en reglering som den i promemorian föreslagna tynger förfarandet och försvårar för förvaltaren att snabbt avveckla boet. Vid en samlad bedömning anser regeringen att promemorians förslag i denna del inte nu bör genomföras.

7.1 Bakgrund

Frågan om att inrätta ett centralt konkursregister för hela riket har varit föremål för överväganden i olika sammanhang. Redan under remissbehandlingen av ett av Konkurslagskommitténs betänkanden, Konkurs och rätten att idka näring (SOU 1979:13), framförde flera remissinstanser åsikten att ett konkursregister borde inrättas. När de nya reglerna om näringsförbud infördes i konkurslagen uttalade departementschefen att dessa regler i och för sig inte motiverade att ett särskilt konkursregister upprättades. Departementschefen anförde vidare att frågan om inrättandet av ett särskilt konkursregister inrymde allmänt exekutionsrättsliga aspekter och borde avgöras i ett annat sammanhang (prop. 1979/80:83 s. 48).

I rapporten Registerföring av konkurs- och näringsförbudsuppgifter m.m. (RSV Rapport 1984:2) föreslog Riksskatteverket att man i det s.k. redovisningssystemet för exekutionsväsendet, REX, skulle införa vissa uppgifter om konkurser. Förslaget innebar bl.a. att uppgifter om ställföreträdare för juridiska personer som försatts i konkurs skulle registreras.

Riksskatteverket har också i arbetet med översynen av utskökningsbalken i en delrapport (RSV Rapport 1991:1) föreslagit att ett centralt konkursregister för hela landet inrättas. Detta register borde enligt Riksskatteverket utformas på det sättet att utskökningsregistret tillförs vissa ytterligare uppgifter om konkurser. Enligt förslaget skall uppgifter om konkursförvaltare och företrädare för juridiska personer som försatts i konkurs eller där offentligt ackord beslutas registreras i utskökningsregistret.

I Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens utredning den 7 januari 1992 angående vissa frågor om ekonomisk brottslighet (RÅ/RPS-utredningen) underströks vikten av att ett konkursregister i enlighet med Riksskatteverkets förslag inrättades.

Frågan om ett centralt konkursregister behandlades i förra årets budgetproposition (prop. 1993/94:100 bilaga 3 s. 45). I propositionen konstaterades - mot bakgrund bland annat av att de uppgifter om ställföreträdare för aktiebolag som enligt Riksskatteverkets förslag skulle omfattas av konkursregistret numera finns i aktiebolagsregistret - att Riksskatteverkets förslag att inrätta ett centralt konkursregister inte motiverade några vidare åtgärder från regeringens sida.

I RUBICON-rapporten tar man upp frågan om inrättandet av ett centralt konkursregister. Arbetsgruppen konstaterar att situationen vad avser tillgång till registeruppgifter om konkurser har förändrats väsentligt sedan RÅ/RPS-utredningen avgav sin rapport och att det enda kvarstående registerbehovet i dag torde hänföra sig till PRV:s behov av uppgifter om fysiska personers konkurser i syfte att kunna förhindra att dessa registreras som exempelvis styrelseledamöter i aktiebolag. Arbetsgruppen anför därvid följande.

"Enligt vår uppfattning kan det innebära fördelar att samtliga konkursuppgifter finns samlade i ett register. Det väsentliga för vår del är dock inte inrättandet av ett särskilt konkursregister utan det är i stället att berörda myndigheter enkelt kan få del av de uppgifter som ett sådant register skulle innehålla. Om PRV:s behov av uppgifter om fysiska personers konkurser tillgodoses och KFM/TSM, åklagare och polis får terminalåtkomst till aktiebolagsregistret med personnummerutdrag samt handels- och föreningsregistret, likaledes med personnummerutdrag, kan vi inte se något behov av ett särskilt konkursregister. I sammanhanget vill vi framhålla vikten av att frågorna om terminalåtkomst till handels- och föreningsregistret löses så snart som möjligt. Ekonomisk brottslighet förekommer nämligen inte bara i samband med aktiebolag utan är vanlig också i samband med handelsbolag och kommanditbolag."

Riksdagen har den 13 april 1994 uttalat att ett centralt register där uppgifter om konkursförvaltare och företrädare för olika juridiska personer är samlade, bör upprättas (bet. 1993/94:LU20, rskr. 1993/94:228).

Frågan om att inrätta ett centralt konkursregister behandlas i promemorian. Vi återkommer i det följande (avsnitt 7.3) till promemorians överväganden och förslag.

7.2 Befintliga register

Uppgifter om konkurser finns i dag samlade i olika register. Nedan följer en redogörelse för dessa register.

Aktiebolagsregistret

Vissa regler med anknytning till aktiebolagsregistret återfinns i 8, 13 och 18 kap. aktiebolagslagen (1975:1385) och i aktiebolagsförordningen (1975:1387).

Aktiebolagsregistret förs hos PRV. Registret förs med hjälp av ADB och skall hållas tillgängligt hos PRV. Till registret hör en alfabetisk förteckning över bolagen med uppgift om bolagets organisationsnummer. I registret skall bl.a. bolagets styrelseledamöter, verkställande direktör, suppleanter och firmatecknare antecknas. Även personnummer och postadresser för dessa personer antecknas. Vidare skall antecknas av vilka och hur bolagets firma tecknas liksom vem som utsetts till revisor samt dennes personnummer och adress. När det inträffar någon förändring av den personkrets som ovan angivits skall detta genast anmälas för registrering.

Om ett aktiebolag försätts i konkurs eller om det inleds en förhandling om offentligt ackord skall rätten underrätta PRV om ett sådant beslut för registrering i aktiebolagsregistret. En underrättelse skall också ske när konkursen avslutats eller förhandlingen om offentligt ackord avslutats på annat sätt än genom konkurs.

Aktiebolagsregistret är offentligt och utnyttjas flitigt av olika intressenter. Så brukar t. ex. konkursförvaltare ofta begära utdrag ur registret från PRV. Det finns möjlighet att rekvirera olika utdrag ur registret. Av särskilt intresse är de s.k. personnummerutdragen som innehåller uppgifter om en viss persons samtliga engagemang i olika aktiebolag. Av utdragen framgår bolagens organisationsnummer och firma, vederbörandes funktion i bolagen och huruvida bolagen avslutats genom konkurs samt datum för detta beslut. Utdraget innehåller alltså även "historiska" uppgifter i den bemärkelsen att tidigare styrelseuppdrag i aktiebolag, vilka har upplösts genom konkurs, redovisas. Detta är en nyhet från den 1 januari 1992.

PRV har regeringens tillstånd att sälja uppgifter ur aktiebolagsregistret. Vidare har Datainspektionen meddelat ett tillstånd för PRV att lämna ut uppgifter ur aktiebolagsregistret via terminal till myndigheter och enskilda som har behov av uppgifterna i sin verksamhet. Från och med april månad 1995 kommer även personnummerutdragen att bli tillgängliga via terminal. Kronofogdemyndigheterna har i dag direkt åtkomst till aktiebolagsregistret. De kan alltså via sina terminaler erhålla uppgifter om olika aktiebolag ur registret.

Enligt RÅ/RPS-utredningen är de enheter inom polisen som sysslar med utredning av ekonomisk brottslighet i allmänhet hänvisade till att skriftligen begära ett utdrag ur aktiebolagsregistret. Sedan utredningen avgav sitt betänkande har situationen förändrats radikalt. I dag har vissa av polisens s.k. eko-rotlar direkt åtkomst till aktiebolagsregistret, vilket alltså innebär att även de för brottsutredningarna mycket viktiga personnummerutdragen kommer att bli tillgängliga för polisen via terminal från och med april månad 1995.

Åklagarmyndigheterna har hittills inte skaffat sig direkt åtkomst till aktiebolagsregistret. Något hinder mot att åklagarmyndigheten skaffar sig sådan åtkomst finns emellertid inte.

Handels- och föreningsregistren

Reglerna om handelsregister och föreningsregister återfinns i handelsregisterlagen (1974:157) respektive lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Registren fördes tidigare länsvis hos respektive länsstyrelse. Sedan den 1 januari 1993 är PRV registreringsmyndighet. Syftet med lagändringen är bland annat att uppnå en samlad och samordnad firmaregistrering genom ett ADB-baserat handels- och föreningsregister (prop. 1992/93:27 s. 15).

I handelsregistret registreras handelsbolag och enskilda näringsidkare samt de ideella föreningar och stiftelser som bedriver näringsverksamhet. Registret skall bl.a. innehålla uppgifter om den enskilde näringsidkarens och bolagsmännens fullständiga namn, personnummer och postadress. För ideella föreningar och stiftelser gäller att motsvarande uppgifter om styrelseledamöter och suppleanter skall registreras. Även uppgifter om vem som tecknar föreningens eller

stiftelsens namn skall registreras, utom då namnet tecknas av styrelsen ensam. Prop. 1994/95:189

Ändrade förhållanden skall anmälas till PRV för registrering i handelsregistret. Försätts en näringsidkare i konkurs skall detta registreras liksom uppgiften att konkursen har avslutats.

I föreningsregistret registreras ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar, sambruksföreningar och bostadsföreningar enligt äldre lag.

PRV tillhandahåller personnummerutdrag även ur handels- och föreningsregistren. Av ett sådant utdrag framgår för närvarande vilken typ av objekt som registreringen avser (enskild näringsidkare, handelsbolag, stiftelse som bedriver näring etc.) samt objektets firma och organisationsnummer. Vidare framgår den aktuella fysiska personens funktion i den juridiska personen och den tid under vilken vederbörande innehaft uppdraget. Sistnämnda uppgift är dock begränsad till den tid som PRV varit registreringsmyndighet. Detsamma gäller historiska uppgifter. Åtkomsten till registren via terminal är möjlig på samma sätt som till aktiebolagsregistret. Alla myndigheter och enskilda som har tillgång till aktiebolagsregistret har tillgång till handels- och föreningsregistren. Datainspektionens tillstånd har samma omfattning för handels- och föreningsregistren som för aktiebolagsregistret, dvs. myndigheterna och de enskilda kan från och med april månad 1995 via personnummer söka i registren. Kronofogdemyndigheterna och polisen har i dag direkt åtkomst till handels- och föreningsregistren. Åklagarmyndigheterna har möjlighet att erhålla direkt åtkomst till registren.

Utsökningsregistret

Kronofogdemyndigheterna har i det exekutiva arbetet stöd av ett för alla myndigheterna gemensamt ADB-system, det s.k. redovisningssystemet för exekutionsväsendet, REX. Systemet omfattar en rad databaser som innehåller olika register. Dessa register utgör tillsammans utsökningsregistret, vilket regleras i utsökningsregisterlagen (1986:617) och utsökningsregisterförordningen (1986:678).

I utsökningsregistret registreras för närvarande, såvitt här är av intresse, att fysisk eller juridisk person försatts i konkurs. Vidare registreras beslut om bevakningsförfarande i konkurs samt vilken dag konkursen inträffat respektive avslutats. Även uppgift om konkursdomstol och domstolens målnummer antecknas i registret. Uppgifter om konkurs får bevaras under högst fem år.

Riksskatteverket förfogar över hela utsökningsregistret. En kronofogdemyndighet förfogar över registret, såvitt gäller uppgifter i mål hos myndigheten om exekutiva åtgärder. I fråga om uppgifter i ärenden som handläggs hos myndigheten är förfoganderätten begränsad till vissa i utsökningsregisterförordningen särskilt angivna uppgifter.

Riksskatteverket och kronofogdemyndigheterna har direkt åtkomst till utsökningsregistret. Terminalåtkomsten för kronofogdemyndigheterna är dock begränsad i vissa hänseenden. En kronofogdemyndighet har

terminalåtkomst till bl.a. uppgifter om en person som är registrerad som gäldenär hos myndigheten i mål om exekutiv åtgärd och om konkurs. Någon geografisk begränsning föreligger inte i förstnämnda fall. Även Generaltullstyrelsen och skattemyndigheterna har terminalåtkomst till uppgifter om person som förekommer i ärende hos myndigheten. Ändamålet med utskökningsregistret har nyligen ändrats i syfte att tillåta en sambearbetning av vissa uppgifter i utskökningsregistret med uppgifter i Vägverkets centrala yrkestrafikregister (prop. 1993/94:168, bet. 1993/94:TU29, rskr. 1993/94:310, SFS 1994:590). Varken PRV, polisen eller åklagarmyndigheterna har direkt åtkomst till utskökningsregistret.

Näringsförbudsregistret

I lagen (1986:436) om näringsförbud föreskrivs att Riksskatteverket skall föra ett register över meddelade näringsförbud. Utdrag ur registret, som är offentligt, skall fortlöpande skickas till andra register, t.ex. aktiebolagsregistret. Uppgifter om näringsförbud förs in i utskökningsregistret men inte i aktiebolagsregistret. PRV använder dock uppgifterna för att spärra ut den som har näringsförbud. Sedan den 1 juli 1994 är PRV ny huvudman för näringsförbudsregistret och registret förs med stöd av ADB (prop. 1993/94:171, bet. 1993/94:LU36, rskr. 1993/94:351, SFS 1994:586).

Konkursförvaltarregistret

I RSV:s Rapport 1991:1 föreslås, som tidigare nämnts, att uppgift om konkursförvaltare skall få registreras i REX. Datainspektionen har under remissbehandlingen påpekat att denna fråga tidigare varit föremål för Datainspektionens bedömning och att Datainspektionen då fann att utskökningsregisterlagen fick anses medge en sådan registrering. Datainspektionen har vidhållit denna uppfattning. Med anledning härav har Riksskatteverket inom REX upprättat ett konkursförvaltarregister, vilket omfattar samtliga konkursförvaltare i hela landet. Registret innehåller uppgifter om bl. a. vilka konkurser som en förvaltare handlägger och tidigare har handlagt samt namn och adress för förvaltaren och eventuell handläggare. Konkurser som har avslutats före den första januari 1989 redovisas inte.

Regeringens förslag:

- Ett register över fysiska personers och dödsboms konkurser skall föras hos Patent- och registreringsverket (PRV)
- Uppgift om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet i fysiska och juridiska personers konkurser skall registreras hos PRV. Därigenom kommer en samlad konkursregistrering att finnas tillgänglig hos PRV. Mot denna bakgrund föreslås inte nu att ett nytt fristående centralt konkursregister skall inrättas.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag omfattar inte registrering av dödsbon och uppgift om tillsynsmyndighet i fysiska personers konkurser samt uppgift om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet i juridiska personers konkurser.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Endast *Ackordscentralen Göteborg-Malmö* avstyrker förslaget. Några instanser, bl.a. *Industrieförbundet*, föreslår att ett beslut genom vilket högre rätt har upphävt ett beslut om en konkurs skall registreras omgående utan att man avvaktar att beslutet vinner laga kraft. Några instanser, bl.a. *Domstolsverket* anser att uppgifter i registret bör tas bort när ett konkursbeslut upphävs. *Sveriges advokatsamfund* anser att uppgifter i registret bör gallras så snart konkursen har avslutats. *Patent- och registreringsverket* föreslår att registret bör omfatta även dödsbon. *Riksskatteverket* föreslår att det i registret också skall anges vilken tillsynsmyndighet som handlägger konkursen. Ett stort antal instanser förordar att det på sikt upprättas ett centralt heltäckande konkursregister.

Skälen för regeringens förslag: Uppgifter om konkurser är av intresse för en rad olika myndigheter. Polis och åklagare har i sitt arbete med utredningar om ekonomisk brottslighet behov av att snabbt få reda på om en juridisk person är försatt i konkurs. Uppgifter om företrädare för den juridiska personen är här av särskilt intresse. Kronofogdemyndigheterna är i sitt exekutiva arbete i behov av uppgifter om konkurser och även skattemyndigheterna har det behovet. Tillsynsmyndigheten i konkurs är ytterligare en myndighet som behöver uppgifter om konkurser. PRV har behov av uppgifter om fysiska personers konkurser för att kunna förhindra att dessa registreras som exempelvis styrelseledamöter i aktiebolag. Men det är inte bara myndigheter som vill inhämta konkursuppgifter. Företrädare för näringslivet, banker och andra kreditinstitut och i viss mån även privatpersoner är intresserade av att enkelt och snabbt kunna få reda på olika uppgifter i samband med konkurser.

Av redovisningen i det föregående (avsnitt 7.2) framgår att uppgifter om konkurser finns i flera olika register. Aktiebolagsregistret, handels- och föreningsregistren och utsökningsregistret innehåller tillsammans samtliga uppgifter om konkurser som nu är av intresse. Syftet med att

inrätta ett nytt fristående centralt konkursregister är att alla dessa uppgifter skall *samlas hos en enda myndighet* och att uppgifterna skall bli *lätt åtkomliga*. Enligt regeringens mening är det angeläget att se till att konkursregistreringen uppfyller dessa krav samtidigt som skyddet för den enskildes personliga integritet måste beaktas. Frågan är emellertid om man inte på ett enklare och lika, eller mer, ändamålsenligt sätt än genom att inrätta ett helt nytt register vid sidan av de befintliga registren kan åstadkomma just det som eftersträvas med ett centralt konkursregister. Enligt regeringens mening är det för frågan om behovet av att inrätta ett fristående heltäckande konkursregister avgörande om och hur den befintliga registerinformationen är åtkomlig. Det är nämligen knappast någon poäng i sig att samla en stor mängd uppgifter i ett nytt register om informationen ändå är lätt åtkomlig för användarna genom att de redan har terminalåtkomst till de befintliga registren.

När det gäller förutsättningarna för att - utan att inrätta ett nytt centralt konkursregister - *samla alla uppgifter om konkurser hos en enda myndighet* kan det enligt regeringens mening som ett alternativ övervägas att låta PRV registrera alla de uppgifter om konkurser som är av intresse i sammanhanget. Verket är registreringsmyndighet för såväl aktiebolagsregistret som handels- och föreningsregistren. Uppgifter om konkurser för *juridiska* personer är alltså redan samlade hos PRV, om än inte i samma register. Däremot innehåller dessa register inte uppgift om konkursförvaltare. Denna uppgift finns i stället i utskökningsregistret. Vidare saknas uppgift om den tillsynsmyndighet som svarar för konkurstillsynen. Detta är en brist i den nuvarande registreringen hos PRV som inte har berörts i promemorian. Den kan åtgärdas genom att låta det uttryckligen framgå av aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar och handelsregisterlagen att tingsrätten för registrering även skall underrätta registreringsmyndigheten om vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som ansvarar för konkurstillsynen.

Frågor som rör *fysiska* personers konkurser kan inte besvaras av PRV. Denna information finns endast i utskökningsregistret. Utskökningsregisterlagens relativt snäva ändamålsbeskrivning innebär att uppgifterna i registret är åtkomliga i begränsad omfattning. Tillgängligheten av uppgifterna är dessutom inskränkt genom att respektive kronofogdemyndighet endast har terminalåtkomst till uppgifter om en person som är registrerad som gäldenär hos myndigheten i mål om exekutiv åtgärd och om konkurs. För att få reda på om en fysisk person är i konkurs måste man i stället vända sig till tingsrätten. Domstolen kan emellertid endast uttala sig om personen i fråga är i konkurs vid just den tingsrätten. Ett s.k. konkursfrihetsbevis som en viss tingsrätt utfärdar utgör alltså endast bevis om att vederbörande inte är försatt i konkurs vid den tingsrätten.

Även PRV behöver uppgifter om fysiska personers konkurser bl.a. för att kunna bevaka att sådana personer inte står registrerade som styrelseledamöter i aktiebolag. PRV är också i behov av att kunna kontrollera att en person som anmäls för registrering som styrelse-

ledamot inte är försatt i personlig konkurs. Vad som saknas hos PRV är alltså information om fysiska personers konkurser.

Det är enligt regeringens mening av största vikt för ett sunt fungerande näringsliv att en verkställande direktör eller en styrelseledamot i ett aktiebolag inte är i konkurs och att reglerna härom i aktiebolagslagen upprätthålls. Samma överväganden gör sig gällande avseende bolagsmän i ett handelsbolag. PRV bör därför ges möjlighet att genomföra de kontroller som krävs, vilket kan åstadkommas genom att uppgifter om fysiska personers konkurser registreras, förutom i utskökningsregistret, hos PRV. Verket kan då även överta tingsrätternas uppgift att utfärda de s.k. konkursfrihetsbevisen, vilka till skillnad från idag därigenom kommer att utgöra ett fullgott bevis om att en fysisk person inte är försatt i konkurs vid någon tingsrätt i landet.

En fråga som väckts under remissbehandlingen av promemorians förslag är om registreringen också bör omfatta dödsbon. Den frågan har inte berörts i promemorian. Dessa uppgifter framgår idag bara av utskökningsregistret. Enligt regeringens mening är det nödvändigt att låta en sådan registrering omfatta även dödsbon om man skall åstadkomma en ordning där alla konkurser finns registrerade hos en och samma myndighet.

Genom den nu redovisade ordningen skulle man få en samlad registrering hos PRV av uppgifter om såväl fysiska som juridiska personers konkurser, som bland annat kommer att innehålla uppgifter om ställföreträdare för juridiska personer som försatts i konkurs och uppgift om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet.

När det gäller frågan om vilka *åtkomstmöjligheter* som finns till de olika konkursuppgifterna har vissa förändringar skett sedan riksdagens uttalande om att ett centralt register där uppgifter om konkursförvaltare samt företrädare för olika juridiska personer är samlade bör inrättas. Nuvarande reglering ger – såsom redovisats i avsnitt 7.2 – samtliga berörda myndigheter möjligheter att direkt via terminal erhålla uppgifter ur samtliga aktuella register med undantag för utskökningsregistret. Terminalåtkomsten kommer från och med april månad 1995 även att omfatta personnummerutdragen.

Detta innebär – om man genomför den registrering av fysiska personers och dödsbons konkurser jämte uppgifter om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet som redovisats i det föregående – att en sådan samlad lätt åtkomlig registrering som riksdagen har efterlyst är uppfylld. Även de önskemål som har framförts i RUBICON-rapporten är därmed uppfyllda.

Eftersom alla de uppgifter som nu är aktuella kan göras tillgängliga hos PRV i verkets datasystem blir frågan om att inrätta ett fristående register därmed snarast en teknikfråga. För användarna torde det sakna betydelse hur uppgifterna är strukturerade i PRV:s datasystem så länge uppgifterna är lätt åtkomliga. På samma sätt som utskökningsregistret består av flera olika register inom de för kronofogdemyndigheterna gemensamma ADB-systemet REX kan samtliga uppgifter om konkurser finnas tillgängliga hos PRV i verkets datasystem, om än i olika register. Frågan om uppgifter om konkurser skall finnas i ett eller flera register

blir enligt regeringens mening av underordnad betydelse så länge uppgifterna är tillgängliga för användarna på ett enkelt och smidigt sätt.

Till detta kommer att Riksskatteverkets förslag att inom REX-systemet upprätta ett nytt konkursregister inte är fritt från invändningar. Utsökningsregistret är nämligen avsett för helt andra ändamål än vad som är fallet med ett konkursregister. I förarbetena till utsökningsregisterlagen betonas den snäva ändamålsbeskrivningen (prop. 1985/86:155 s. 12 ff). För att ett konkursregister skall kunna föras inom ramen för utsökningsregistret krävs att det ursprungliga ändamålet med registret överges och att flera olika myndigheter, utan anknytning till det exekutiva arbetet, får terminalåtkomst till registret. Detta är enligt regeringens mening mindre lämpligt.

Vidare måste beaktas att ett nytt centralt konkursregister kommer att innehålla flera uppgifter som får anses känsliga från integritetssynpunkt. Detta kan komplicera frågan ytterligare och aktualisera en rad svåra överväganden.

Mot bakgrund av det anförda är regeringen inte nu beredd att lägga fram förslag om att ett nytt centralt konkursregister skall inrättas. För att åstadkomma en samlad konkursregistrering föreslår regeringen i stället att det hos PRV inrättas ett nytt register över fysiska personers och dödsbon konkurser. Vidare föreslås en ändring av aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar och handelsregisterlagen så att det klart framgår att tingsrätten för registrering skall underrätta PRV om vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som skall ansvara för konkurstillsynen. Regeringen återkommer strax till frågan om den närmare utformningen av det nya registret och till ett antal följdändringar som förslaget medför i annan registerlagstiftning.

Den nu föreslagna regleringen bygger till del på att användarna får tillgång till personnummerutdragen ur aktiebolagsregistret och handels- och föreningsregistren via terminal. Eftersom personnummerutdragen blir tillgängliga först under april månad 1995 finns det anledning att följa utvecklingen av hur denna åtkomstmöjlighet kommer att användas i praktiken. Vidare är det naturligtvis av intresse att följa utvecklingen och konsekvenserna av de nu föreslagna åtgärderna för att till skapa en samlad konkursregistrering. Skulle det visa sig att åtkomstmöjligheterna till personnummerutdragen sammantaget med de förslag som nu förs fram inte är tillräckliga för att uppnå en samlad och effektiv konkursregistrering kan det finnas anledning att återkomma i frågan.

Närmare om registreringen av fysiska personers och dödsbon konkurser

Registreringen av fysiska personers och dödsbons konkurser bör enligt regeringens mening inte vara mer omfattande än nödvändigt. Det synes tillräckligt att vederbörandes namn, personnummer och adress registreras tillsammans med uppgift om när konkursen har beslutats och avslutats. Även uppgift om konkursförvaltare och vilken domstol som har fattat beslutet bör registreras. Av registret bör även framgå vilken

tillsynsmyndighet som ansvarar för konkurstillsynen i den aktuella konkursen.

Prop. 1994/95:189

Ett register över fysiska personers konkurser bör naturligtvis vara offentligt. Uppgifterna i registret bör alltså inte omfattas av sekretess med det undantag som följer av 7 kap. 16 § sekretesslagen (1980:100), vilket bl.a. innebär att sekretess kommer att gälla om det kan antas att utlämnande skulle medföra att uppgiften används för automatisk databehandling i strid med datalagen (1973:279).

Flera remissinstanser uttalar sig i frågan vid vilken tidpunkt – genast eller först när beslutet har vunnit laga kraft – som registrering bör ske. Enligt promemorieförslaget skall registrering ske genast, dvs. utan hinder av att beslutet inte har vunnit laga kraft. Enligt regeringens mening är en sådan ordning konsekvent med hänsyn till regeln i 17 kap. 4 § första stycket konkurslagen att ett konkursbeslut går i verkställighet omedelbart. Ett konkursbeslut bör därför enligt regeringens mening föras in i registret utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft.

Enligt promemorieförslaget skall däremot ett beslut om upphävande av ett konkursbeslut inte registreras förrän det har vunnit laga kraft. Enligt regeringens mening är en sådan ordning inkonsekvent med hänsyn till vad som nyss har sagts. Även ett beslut om upphävande av ett konkursbeslut går i verkställighet omedelbart enligt regeln i 17 kap. 4 § första stycket konkurslagen. Enligt regeringens mening bör därför ett beslut om upphävande av ett konkursbeslut registreras utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft. Enligt regeringens mening bör också motsvarande regler i 13 kap. 20 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ändras och utformas på samma sätt som den nu föreslagna regeln, dvs. man skall inte avvakta laga kraft för att registrera ett beslut om upphävande av ett konkursbeslut. Motsvarande regel i 16 § handelsregisterlagen (1974:157) har enligt gällande lydelse inte något uttryckligt krav på att anmälan förutsätter ett lagakraftvunnet beslut om upphävande. Däremot har den föreskriften en något annorlunda utformning. Det sägs där att ett beslut om upphävande av ett konkursbeslut skall medföra att den tidigare registreringen av konkursbeslutet skall avföras. Enligt regeringens mening är detta inte en helt lyckad utformning. Avsikten med registreringen är ju bl.a. att man av registret skall kunna utläsa förhållanden vid en tidigare tidpunkt. Det bör därför givetvis framgå av registret att en näringsidkare har varit försatt i konkurs och att detta beslut har upphävts. Dessutom bör de författningar som reglerar registrering av konkurser vara utformade på ett enhetligt sätt, eftersom syften och behov är desamma. Föreskriften i 16 § handelsregisterlagen bör därför justeras i enlighet med det sagda.

En annan fråga som förs på tal av ett antal remissinstanser är gallringsfrågan. I promemorian föreslås att uppgifterna skall gallras efter fem år efter utgången av det kalenderår då konkursen avslutades. Några instanser förespråkar en kortare tid. Vissa instanser hävdar t.o.m. att uppgifterna bör gallras så snart konkursen är avslutad. Enligt regeringens mening är det värdefullt om uppgifterna i registret även har en historisk karaktär. Det kan många gånger vara av stort intresse att

kunna ta reda på om en person var försatt i konkurs vid ett givet tillfälle i det förflutna. Regeringen ansluter sig därför till promemorians förslag om en femårig gallringstid.

Slutligen har det från några remissinstanser framförts att registerregleringen inte bör tas in i konkurslagen. Som alternativ har framförts att regleringen tas in i en särskild lag eller att reglerna tas in i konkursförförordningen.

Eftersom ett register över fysiska personers och dödsboms konkurser kommer att innehålla från integritetssynpunkt känsliga personuppgifter, vilka kan komma att få stor spridning, bör registret regleras i lag (jfr prop. 1993/94:217 s. 21 f). De förhållandevis få föreskrifter som nu behövs talar för att ta in reglerna i en befintlig lag och då naturligen i konkurslagen. Frågan kan komma i ett annat läge om man i en framtid finner anledning att ändra bestämmelserna om registrering av konkursuppgifter.

8 Kostnadsmässiga konsekvenser

De förslag som lämnas här beträffande konkursgäldenärens skyldigheter och konkursbouppteckningens innehåll för inte med sig några kostnadsmässiga konsekvenser för det allmänna.

Förslaget om att inrätta ett nytt register hos PRV och verkets skyldighet att utfärda s.k. konkursfrihetsbevis medför ökade kostnader för verket. PRV – vars verksamhet finansieras genom att avgifter tas ut av dem som begär uppgifter ur registren – bör kunna få täckning för dessa ökade kostnader inom ramen för det nuvarande avgiftssystemet.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

16 §

Ändringarna behandlas i avsnitt 7.3. I paragrafens *fjärde stycke* första meningen har en ändring gjorts så att det uttryckligen framgår att tingsrätten för registrering skall underrätta registreringsmyndigheten om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet.

I paragrafens *fjärde stycke* andra meningen har en ändring gjorts som innebär att ett beslut om upphävande av ett konkursbeslut skall antecknas i registret.

9.2 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Prop. 1994/95:189

13 kap.

20 §

Ändringarna har behandlats i avsnitt 7.3. I paragrafens *första stycke* har det förtydligats att det är *tingsrätten* som har att underrätta PRV. Vidare anges uttryckligen att tingsrätten för registrering skall underrätta registreringsmyndigheten om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet.

En ändring har också gjort i paragrafens *tredje stycke*. Ändringen innebär att tingsrätten till registreringsmyndigheten skall anmäla att högre rätt har upphävt ett beslut om någons försättande i konkurs utan att avvakta att detta beslut vinner laga kraft.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

11 kap.

20 §

Ändringarna har behandlats i avsnitt 7.3. I paragrafens *första stycke* har det förtydligats att det är *tingsrätten* som har att underrätta PRV. Vidare anges uttryckligen att tingsrätten för registrering skall underrätta registreringsmyndigheten om konkursförvaltare och tillsynsmyndighet.

I paragrafens *tredje stycke* har en ändring gjorts som motsvarar den ändring som har gjorts i 13 kap. 20 § aktiebolagslagen.

9.4 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

2 kap.

3 §

I paragrafen har en ändring gjorts där det föreskrivs att den förteckning gäldenären skall inge i samband med sin konkursansökan skall ange *det räkenskapsmaterial* (i stället för "de böcker") och de andra handlingar som rör boet (se avsnitt 5.2). Begreppet räkenskapsmaterial har här samma innebörd som i bokföringslagen (jfr också Bokföringsnämndens rekommendation BFN R 3)

3 kap.

6 §

I paragrafens andra stycke har uttrycken "besvärstalan" och "besvär" ersatts med uttrycket "överklagande". Se avsnitt 3.

2 §

I paragrafens första och andra stycke har ändringar gjorts. Ändringarna har motiverats allmänt i avsnitt 5.2. Paragrafen har formulerats om efter påpekande från *Lagrådet*.

I *första stycket* föreskrivs att gäldenären skall vara skyldig att lämna upplysningar av *betydelse för konkursutredningen*. Denna precisering innebär att gäldenärens upplysningsskyldighet inte är begränsad till att enbart avse upplysningar om tillgångar och skulder som ingår i konkursen. Konkursgäldenärens skyldighet att lämna upplysningar går alltså mycket långt. Det krävs dock att upplysningarna har betydelse för konkursutredningen. Av betydelse för konkursutredningen är givetvis först och främst sådant som tar sikte på att kunna reda ut vilka tillgångar och skulder gäldenären har och som skall omfattas av konkursen. Men även orsakerna till obeståndet och på vilket sätt konkursgäldenären har skött sina åligganden i olika hänseenden är sådant som har betydelse för konkursutredningen.

Skyldigheten att lämna upplysningar om vilka tillgångar gäldenären har är inte begränsad till tillgångar som konkursförvaltningen kan ta i anspråk i den pågående konkursen. Gäldenären är således uttryckligen skyldig att lämna upplysning om utomlands befintliga tillgångar, även om dessa inte skall ingå i konkursen. Sådana upplysningar är nämligen sett i ett helhetsperspektiv av betydelse för borgenärerna. Skyldigheten att lämna upplysningar om egendom i utlandet gäller – som uttryckligen framgår av andra meningen – utan undantag även om egendomen inte ingår i konkursboet. Det gäller således även om egendomen i fråga inte skall tas upp i bouppteckningen (jfr förslaget i 7 kap. 13 §).

I *andra stycket* har utmönstrats den speciella skyldigheten för gäldenären att för förvaltaren redogöra för boet. Denna skyldighet följer redan av första stycket och behöver inte upprepas.

3 §

I paragrafens *första stycke* har ett preciserande tillägg gjorts. Detta har berörts i avsnitt 5.5.

Här föreskrivs att gäldenären vid edgångssammanträdet med ed skall betyga att bouppteckningen är riktig vad avser tillgångar, skulder och förtecknat räkenskapsmaterial.

Gäldenären skall för det första betyga att bouppteckningen är riktig vad avser de *tillgångar* som har upptagits i den. Det innebär att gäldenären skall betyga att de tillgångar som har tagits upp i bouppteckningen verkligen är hans. Det innebär också att han skall betyga att bouppteckningen är komplett vad avser där angivna tillgångar.

I de fall bouppteckningen i en särkonkurs redovisar tillgångar som finns utomlands (se 7 kap. 13 §) omfattar edgången att bouppteckningen är korrekt även beträffande sådana tillgångar.

För det andra skall gäldenären betyga riktigheten av i bouppteckningen upptagna *skulder*. Det innebär att de skulder som anges i bouppteckningen är korrekt angivna i alla hänseenden. Det innebär också att

För det tredje skall gäldenären intyga att *uppgifterna om det räkenskapsmaterial* som finns i bouppteckningen är korrekt. Det är alltså *förteckningen* som beedigas, inte materialets innehåll (se också författningskommentaren till 7 kap. 13 §). Edstemat beträffande räkenskapsmaterialet avser dock inte nödvändigtvis att förteckningen är komplett. Edstemats avgränsning är beträffande räkenskapsmaterialet beroende av den avgränsning förvaltaren har gjort i redovisningen i bouppteckningen (se avsnitt 5.5).

5 §

I paragrafen har ett tillägg gjorts i *andra stycket*, vilket har berörts i avsnitt 5.7.

I paragrafen har ett tillägg gjorts som innebär att den personkrets som omfattas av reglerna i 36 kap. 5 § rättegångsbalken inte skall vara skyldig att avlägga bouppteckningsed i konkurs i de situationer som anges i 36 kap. 5 § rättegångsbalken. Undantaget avser dock endast den kategori av personer som omfattas av den fakultativa edgångsskyldigheten i förevarande paragrafs andra stycke. Regeln berör alltså inte den edgångsskyldighet som åvilar konkursgäldenären själv eller ställföreträdare för en konkursgäldenär som är juridisk person. Regeln berör inte heller någon som är närstående till konkursgäldenären (se 4 kap. 3 § konkurslagen angående vem som är att betrakta som närstående).

7 kap.

12 §

I paragrafen har en ändring gjorts i första stycket. Där föreskrivs att förvaltaren snarast skall ta om hand *det räkenskapsmaterial* i stället för "de böcker" och andra handlingar som rör boet. Ändringen har behandlats i avsnitt 5.3.

13 §

Paragrafen handlar om förvaltarens skyldighet att upprätta en bouppteckning och vad den skall innehålla. I *första stycket* har två ändringar gjorts. I paragrafen har tillkommit ett nytt andra stycke. De nuvarande styckena 2-4 har blivit 3-5. Ändringarna har behandlats i avsnitt 5.3 och 5.4.

För det första föreskrivs i första stycket att bouppteckningen om särskilda skäl föranleder det skall innehålla uppgifter även om tillgångar, som på grund av att de finns utomlands inte skall ingå i konkursboet. Regeln är tillämplig i en svensk särkonkurs. I en svensk domicilkonkurs ingår utomlands befintlig egendom utan undantag i konkursboet. I sådana fall skall givetvis utomlands befintlig egendom alltid förtecknas i konkursbouppteckningen. Regeln skall läsas tillsammans med den nya lydelsen av 6 kap. 2 § konkurslagen som föreskriver att gäldenärens upplysningsskyldighet även omfattar egendom utomlands, även i de fall denna inte ingår i konkursboet.

Utomlands befintlig egendom i en särkonkurs skall enbart förtecknas i bouppteckningen om det finns särskilda skäl. Det innebär att förvaltaren skall ha någon anledning att tro att det utomlands finns egendom av intresse för borgenärerna. Normalt kan förvaltaren underlåta att i bouppteckningen förteckna sådan egendom som inte ingår i konkursboet. Exempelvis kan han avstå från att förteckna utomlands befintlig egendom om en särkonkurs har mycket svag anknytning till Sverige eller har liten omfattning vad avser den "svenska delen". I sådana fall kan det av bl.a. kostnadsskäl vara orimligt att belasta det svenska konkursförfarandet med uppgifter, som kanske kan vara mycket omfattande och svåröverskådliga och rör utländska rättsliga förhållanden och som kan vara svåra att sätta sig in i. Det bör också göras en allmän avvägning av vilket intresse det kan ha för konkursutredningen som sådan och för borgenärerna, att tillgångar som inte kan tillgodogöras konkursboet anges i bouppteckningen. Givetvis bör det i bouppteckningens förteckning över egendom göras åtskillnad mellan sådan som tillhör konkursboet och sådan som inte tillhör boet, exempelvis genom att konkursbouppteckningen upptar de två slagen av egendom under skilda rubriker. Är bouppteckningen avsedd att omfatta även tillgångar som finns utomlands innebär det att edstemat omfattar sådana tillgångar. Om förvaltaren däremot i en särkonkurs har valt att lämna eventuella tillgångar utomlands utanför bouppteckningen, är edstemat inskränkt i motsvarande mån (jfr författningskommentaren till 6 kap. 3 §).

För det andra har i första stycket regeln att det skall anges om en skuld i bouppteckningen avser lön eller pension tagits bort. Den regeln är onödigt eftersom konkursförvaltaren numera handlägger och fattar beslut i lönegarantifrågorna (se prop. 1991/92:139 s. 26 ff och jfr prop. 1978/79:105 s. 276).

I det nya *andra stycket* anges att bouppteckningen i den utsträckning det behövs skall innehålla en förteckning av räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör boet. I de fall förvaltaren har valt att begränsa förteckningen av räkenskapsmaterialet är det lämpligt att det av bouppteckningen framgår efter vilka principer begränsningen gjorts (se avsnitt 5.3). Begreppet räkenskapsmaterial har här samma innebörd som i bokföringslagen (1976:125). Jfr också Bokföringsnämndens rekommendation BFN R-3.

Det är, som har framhållits i avsnitt 5.3, viktigt att förvaltaren i bouppteckningen skiljer på vad som är räkenskapsmaterial och vad som är andra handlingar. Det är viktigt främst av det skälet att gäldenären skall beediga riktigheten av bouppteckningens förteckning över det räkenskapsmaterial som har omhändertagits (jfr 6 kap. 3 §). Edgången omfattar inte förteckningen över övriga handlingar, som kan ha omhändertagits av förvaltaren.

14 §

I paragrafens första stycke har en ändring gjorts där det föreskrivs att förvaltaren kan begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna få tillgång till *det räkenskapsmaterial* (i stället för "de böcker")

och de andra handlingar som rör boet. Ändringen har behandlats i Prop. 1994/95:189 avsnitt 5.3.

22, 28 och 30 §

I paragraferna har den ändringen gjorts att uttrycket "böcker" har ersatts med uttrycket "räkenskapsmaterial". Ändringarna har behandlats i avsnitt 5.3.

8 kap. 3 §, 9 kap. 14 § och 11 kap. 10 §

I paragraferna har uttrycket "överklagande" ersatt uttrycket "besvär". Se avsnitt 3.

15 kap

5 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om registrering av konkurser när konkursgäldenären är en fysisk person eller ett dödsbo. Detta har behandlats i avsnitt 7.3.

I *första stycket* föreskrivs att ett för hela landet gemensamt register över fysiska personers och dödsbors konkurser skall inrättas och att PRV skall vara huvudman för registret. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling.

Andra stycket innehåller en hänvisning till den lagstiftning som upptar bestämmelser om registrering av juridiska personers konkurser.

6 §

Paragrafen, som är ny, innehåller en ändamålsbeskrivning för registret. Av denna framgår att registret får användas för upplysningar till den som begär uppgifter om fysiska personers och dödsbors konkurser. Vidare anges att PRV får använda registret för uppföljning av och tillsyn över de övriga register som förs hos verket. Registret får också användas för att utfärda konkursfrihetsbevis.

7 §

Paragrafen är ny. I *första stycket* anges vilka uppgifter om konkurser som får registreras (avsnitt 7).

Enligt första punkten får konkursgäldenärens namn, adress och personnummer registreras. Enligt andra punkten får datum för konkursbeslutet anges och enligt tredje punkten datum för konkursens avslutande. I fjärde punkten anges att den domstol som har fattat beslutet får anges och även målnumret. I femte punkten anges att ett beslut genom vilket högre rätt upphäver ett beslut om någons försättande i konkurs får registreras. Registrering kan ske omedelbart när beslutet har fattats. Regleringen i denna del innebär givetvis inte att uppgifterna i registret skall gallras bort i och med att ett konkursbeslut har upphävts. I sjätte och sjunde punkterna anges att konkursförvaltarens respektive tillsynsmyndighetens namn och adress skall registreras.

Andra stycket, som behandlar hur länge uppgifterna i registret skall sparas, ansluter till regleringen i 4 § utsökningsregisterförordningen (1986:678).

Prop. 1994/95:189

8 §

Paragrafen, som är ny, behandlar tingsrättens skyldighet att underrätta PRV om en konkurs, när konkursgäldenären är en fysisk person eller ett dödsbo. Paragrafen innebär att tingsrätten skall underrätta PRV när den har beslutat om gäldenärens försättande i konkurs. Denna skyldighet åvilar tingsrätten även i det fall högre rätt har fattat konkursbeslutet. Detsamma gäller när högre rätt har upphävt ett beslut om försättande i konkurs. När en högre rätt har upphävt ett konkursbeslut måste den alltså genast – utan att avvakta laga kraft – underrätta tingsrätten så att tingsrätten kan fullgöra sin skyldighet att i sin tur underrätta registreringsmyndigheten. Denna skyldighet följer av 16 § andra stycket konkursförordningen (1987:916). Ifrågavarande reglering stämmer överens med vad som föreslås gälla i motsvarande fall enligt 13 kap. 20 § aktiebolagslagen (1975:1385), 16 § handelsregisterlagen (1974:157) och 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De lagändringar som föreslås bör i huvudsak träda i kraft den 1 juli 1995. Förslagen i 15 kap. 5–8 §§ konkurslagen rörande ett nytt register över fysiska personers och dödsbors register bör dock inte träda i kraft förrän den 1 oktober 1995 för att bereda PRV möjlighet att vidta de nödvändiga förberedelseåtgärderna. Såsom *Lagrådet* anfört behövs inga övergångsbestämmelser.

9.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:574) om upphörande av lagen (1978:28) om Försäkringsöverdomstolen

När Försäkringsöverdomstolen avvecklas den 1 juli 1995 kommer Regeringsrätten att överta rollen som högsta instans i socialförsäkringsmål. Mål som då inte har avgjorts av Försäkringsöverdomstolen skall överlämnas till Regeringsrätten för prövning (prop. 1992/93:215, bet. 1992/93:JuU33, rskr. 1992/93:372). I syfte att underlätta avvecklingen ändrades den 1 juli 1993 reglerna för prövningstillstånd i Försäkringsöverdomstolen. Bland annat avskaffades den tidigare möjligheten att få överklaganden prövade efter ändringsdispens.

De äldre föreskrifterna om ändringsdispens gäller dock alltjämt för mål som har avgjorts av kammarrätt före den 1 juli 1993 liksom för de mål som vid den tidpunkten fanns i Försäkringsöverdomstolen. Sådana mål skall således handläggas enligt 37 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) i dess lydelse före den 1 juli 1993 (se övergångsbestäm-

melserna till lagen [1991:211; jfr 1991:363] och [1993:575] om ändring i förvaltningsprocesslagen [1971:291]). Bland de mål som den 1 juli 1995 överlämnas för handläggning i Regeringsrätten kommer att finnas ett antal mål som omfattas av de äldre föreskrifterna om ändringsdispens. Övergångsbestämmelsen har därför ändrats så att bestämmelsen om ändringsdispens blir tillämplig även för Regeringsrätten såvitt gäller de överlämnade målen.

Prop. 1994/95:189

Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs beträffande konkurslagen (1987:672)
dels att 2 kap. 3 §, 6 kap. 2, 3 och 5 §§, 7 kap. 12-14, 22, 28 och 30 §§, 8 kap. 6 och 7 §§, skall ha följande lydelse,
dels att det i 15 kap. skall införas tre nya paragrafer, 5-7 §§,
dels att det i lagen närmast före den nya 15 kap. 5 § förs in en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Görs ansökningen av gäldenären, bör till ansökningshandlingen bifogas en av gäldenären underskriven förteckning över boets tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om *de böcker och andra handlingar som rör boet.*

Görs ansökningen av gäldenären, bör till ansökningshandlingen bifogas en av gäldenären underskriven förteckning över boets tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om *det räkenskapsmaterial och de andra handlingar som rör boet.*

Ansöker ett dödsbo eller en dödsbodelägar om att boet skall försättas i konkurs, skall till ansökningshandlingen bifogas bouppteckningen efter den döde eller, om inregistrering har skett, uppgift om dagen därför. Har inte bouppteckning förrättats, skall uppgift om varje delägars namn och postadress lämnas.

6 kap.

2 §

Upplynings- och närvaroplikt under konkurs

Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar om boet som de begär.

Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar av betydelse för konkursutredningen som de begär.

Gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet och på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären en juridisk person och finns det flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock inte för en sådan ställföreträdare vars

Gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet och andra omständigheter av betydelse för konkursutredningen och på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären en juridisk person och finns det flera ställföreträdare, gäller

närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

denna skyldighet dock inte för en sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

Prop. 1994/95:189
Bilaga 1

Vid förlikningssammanträdet och sammanträde för prövning av ackordsföslag skall gäldenären närvara, om han inte har laga förfall eller rätten medger att han uteblir. Att gäldenären uteblir från ett sammanträde hindrar inte att de ärenden som skall förekomma på sammanträdet handläggs.

3 §

Bouppteckningsed

Gäldenären skall inför rätten avlägga bouppteckningsed. Han skall göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövs och med ed betyga att *bouppteckningen* med gjorda tillägg eller ändringar är *riktig*, så att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller upptagits *någon tillgång eller skuld*.

Gäldenären skall inför rätten avlägga bouppteckningsed. Han skall göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövs och med ed betyga att *bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial* med gjorda tillägg eller ändringar är riktiga, så att det inte enligt hans vetskap oriktigt har utelämnats eller upptagits *något*.

Är gäldenären en juridisk person och finns flera ställföreträdare, behöver bouppteckningsed inte avläggas av en sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

5 §

När det åligger en förmyndare att avlägga bouppteckningsed är även den omyndige, om han har fyllt femton år, skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga eden. Detta gäller dock inte om det finns sådana särskilda omständigheter att anledning till edgången saknas.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen. *Detta gäller dock inte den som enligt 36 kap. 5 § rättegångsbalken, inte är skyldig att lämna uppgifter.*

När ett yrkande om edgång enligt denna paragraf har framställts, skall rätten kalla förvaltaren, tillsynsmyndigheten och den som avses med

yrkandet till förhandlig inför rätten. Har yrkandet framställts av en borgenär, skall även denne kallas. Kallelsen till den som avses med yrkandet skall delges.

Prop. 1994/95:189
Bilaga 1

Bifalls yrkandet, skall edgången fullgöras genast om det lämpligen kan ske eller vid den senare tidpunkt som rätten bestämmer. I fråga om edgångens fullgörande gäller 4 § andra stycket.

7 kap.

12 §

Förvaltaren skall snarast ta hand om gäldenärens bo med de *böcker* och andra handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren i det omhändertagna räkenskapsmaterialet på lämpligt sätt ange dagen för omhändertagandet.

Den som på uppdrag av gäldenären har upprättat räkenskapsmaterial rörande gäldenärens bo är skyldig att lämna ut materialet till förvaltaren i gäldenärens konkurs.

Förvaltaren skall snarast ta hand om gäldenärens bo med *det räkenskapsmaterial* och de andra handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren i det omhändertagna räkenskapsmaterialet på lämpligt sätt ange dagen för omhändertagandet.

13 §¹

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress *samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.*

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. *Om inte särskilda skäl föranleder annat, skall bouppteckningen också innehålla uppgift om egendom, som på grund av att den finns utomlands inte skall ingå i konkursboet.* Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress, *samt en förteckning av dels sådant räkenskapsmaterial som avses i bok-*

¹ Senaste lydelse 1989:1084.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har en av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

14 §

Förvaltaren får, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de *böcker* och andra handlingar som rör boet. Detsamma gäller sådant räkenskapsmaterial som avses i 12 § andra stycket. Kronofogdemyndigheten får då genomsöka hus, rum eller förvaringsställen och, om tillträde behövs till något utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller ta sig in på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.

Förvaltaren får, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med *det räkenskapsmaterial* och de andra handlingar som rör boet. Detsamma gäller sådant räkenskapsmaterial som avses i 12 § andra stycket. Kronofogdemyndigheten får då genomsöka hus, rum eller förvaringsställen och, om tillträde behövs till något utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller ta sig in på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.

I fråga om överklagande av kronofogdemyndighetens beslut eller åtgärd enligt första stycket tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om talan mot utmätning i allmänhet.

Prop. 1994/95:189
Bilaga 1

22 §

Om det vid konkursens avslutande finns några hinder mot att *de böcker och* andra handlingar rörande boet som förvaltaren har tagit hand om återställs till gäldenären, skall de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om inte förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

Om det vid konkursens avslutande finns några hinder mot att *det räkenskapsmaterial och* de andra handlingar rörande boet som förvaltaren har tagit hand om återställs till gäldenären, skall de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om inte förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

28 §

Tillsynsmyndigheten skall ha tillgång till *de böcker och* de andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndigheten skall ha tillgång till *det räkenskapsmaterial och* de andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndigheten är skyldig att på begäran lämna upplysningar om boet och dess förvaltning till rätten, borgenärer, granskningsmän eller gäldenären.

30 §

Granskningsman

Om en borgenär begär det, skall rätten förordna en granskningsman att med de befogenheter som anges i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.

Granskningsmannen skall ha tillgång till *de böcker och* andra handlingar som rör boet.

Granskningsmannen skall ha tillgång till *det räkenskapsmaterial och* de andra handlingar som rör boet.

Om borgenären begär det, skall även en ersättare för granskningsmannen utses. Bestämmelserna om granskningsman gäller även för ersättaren.

Granskningsmannen skall entledigas om han eller borgenären gör framställning om det eller om han visar sig inte vara lämplig.

Ersättningen till granskningsmannen skall betalas av borgenären.

Om fast egendom finns i boet, får förvaltaren begära att den säljs exekutivt. Egendomen får också säljas på annat sätt, om förvaltaren anser att det är fördelaktigare för boet.

Om fast egendom finns i boet, får förvaltaren begära att den säljs exekutivt. Egendomen får också säljas på annat sätt, om förvaltaren anser att det är fördelaktigare för boet. *Om egendom säljs till konkursgäldenären eller någon denne sådan närstående person som anges i 4 kap. 3 § skall försäljningen ha föregåtts av ett offentligt anbudsförfarande, om särskilda skäl inte gör det obehövt.*

Har en exekutiv auktion hållits på fast egendom som hör till boet utan att någon försäljning har kommit till stånd, behöver förvaltaren inte vidta ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har någon exekutiv auktion inte ägt rum men finns det anledning att anta att en sådan auktion inte kommer att leda till försäljning, behöver förvaltaren inte vidta någon åtgärd för att sälja egendomen, om samtycke till det har lämnats av de borgenärer som i konkursen kan göra gällande fordringar som skall utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen.

Har en exekutiv auktion blivit utlyst på boets fasta egendom, skall förvaltaren före bevakningssammanträdet avlämna den behållning som under konkursen uppkommit av egendomen. Behållning som inte avlämnas före bevakningssammanträdet skall, om egendom säljs, avlämnas före tillträdesdagen och i annat fall innan utdelning sker i konkursen. Vid försäljning under hand skall behållningen avlämnas före tillträdesdagen.

Förvaltaren skall även senast vid bevakningssammanträdet anmäla arvode, andra kostnader och sådana fordringar som kan göras gällande i konkursen och som bör beaktas vid försäljning av egendomen. När förvaltaren gör en anmälan på en borgenärs vägnar, skall han skriftligen underrätta denne om det.

7 §³

Försäljning av lös egendom som inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse skall ske på auktion eller på annat sätt efter vad förvaltaren

Försäljning av lös egendom som inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse skall ske på auktion eller på annat sätt efter vad förvaltaren

² Senaste lydelse 1994:446.

³ Senaste lydelse 1992:555.

anser vara mest fördellaktigt för boet.

anser vara mest fördelaktigt för boet. *Om egendom säljs till konkursgäldenären eller någon denne sådan närstående person som anges i 4 kap. 3 § skall försäljningen ha föregåtts av ett offentligt anbudsförfarande, om särskilda skäl inte gör det obehövligt.*

Prop. 1994/95:189
Bilaga 1

Lös egendom i vilken borgenär har panträtt eller någon annan särskild förmånsrätt får inte utan hans samtycke säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen. Även om samtycke inte lämnas, får egendomen säljas på annat sätt än på auktion, om det är sannolikt att högre pris uppnås därigenom och om tillsynsmyndigheten medger det.

Samtycke enligt andra stycket krävs inte när förvaltaren genom värdepappersinstitut säljer finansiella instrument, noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad till gällande börs- eller marknadspris eller när det är fråga om försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Särskilda bestämmelser om överlåtelse av försäkringsbestånd finns i 14 kap. 26 och 27 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713).

15 kap.

Register över konkurser

5 §

Hos Patent- och registreringsverket skall med hjälp av automatisk databehandling, för de ändamål som anges i 6 §, föras ett för hela landet gemensamt register över fysiska personers konkurser.

I aktiebolagslagen (1975:1385), handelsregisterlagen (1974:157) och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, finns bestämmelser om registrering av juridiska personers konkurser.

6 §

Det register som avses i 5 § första stycket får innehålla uppgifter om:

1. konkursgäldenärens namn och personnummer,
2. konkursgäldenärens adress,
3. datum för konkursbeslutet,
4. datum för konkursens avslutande,
5. den domstol som fattat beslutet om konkursen och domstolens diarienummer,
6. beslut, som har vunnit laga kraft, genom vilket högre rätt har upphävt ett beslut om att försätta en fysisk person i konkurs samt
7. konkursförvaltarens namn och adress.

Registret får användas för upplysningar till den som begär uppgifter om fysiska personers konkurser. Patent- och registreringsverket får använda registret i sin verksamhet för uppföljning av och tillsyn över de register som förs hos verket.

Uppgifterna i registret skall gallras fem år efter utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

7 §

Om en fysisk person försätts i konkurs, skall tingsrätten samma dag till Patent- och registreringsverket sända en under rättelse om beslutet. Under rättelsen skall innehålla de uppgifter som anges i 6 § första stycket 1-3, 5 och 7. Tingsrätten skall även under rätta verket när en sådan konkurs har avslutats. Det samma gäller när högre rätt genom ett beslut, som har vunnit laga kraft, har upphävt ett beslut om att försätta en fysisk person i konkurs.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian Konkursgäldenären (Ds 1994:96)

Prop. 1994/95:189
Bilaga 2

Efter remiss har yttrande över departementspromemorian avgetts av Justitiekanslern, Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Örebro tingsrätt, Gävle tingsrätt, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Datainspektionen, Generaltullstyrelsen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Patent- och registreringsverket, Skattemyndigheten i Stockholms län, Skattemyndigheten i Göteborgs och Bohus län, Skattemyndigheten i Malmöhus län, Kronofogdemyndigheten i Stockholms län, Kronofogdemyndigheten i Göteborgs och Bohuslän, Kronofogdemyndigheten i Jönköpings län, Kronofogdemyndigheten i Väster-norrlands län, Sveriges advokatsamfund, Svenska bankföreningen, Sveriges domareförbund, Föreningen Sveriges kronofogdar, Konkursförvaltkollegiernas förening, Finansbolagens förening, Svenska Inkassoföreningen, Sveriges Ackordscentral, Ackordscentralen i Stockholm, Ackordscentralen i Göteborg-Malmö, Industriförbundet, Företagarnas Riksorganisation, Grossistförbundet Svensk Handel.

1 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen
(1974:157)

Härigenom föreskrivs att 16 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §⁴

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974:156).

Har i annat fall genom dom som vunnit laga kraft förklarats, att införing i registret ej bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att i annat fall visst förhållande som registrerats ej föreligger, skall registreringen avföras ur registret. Dom i mål som här avses skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.

Om bolagsman genom dom skilts från rätten att teckna bolagets firma, skall uppgift härom registreras även om domen icke vunnit laga kraft.

Försätts en näringsidkare i konkurs, skall *meddelande om detta samtidigt med kungörelsen om beslutet genom tingsrättens försorg* översändas för registrering. Har högre rätt upphävt ett beslut om konkurs, skall *registreringen avföras* på anmälan av tingsrätten. När en konkurs har avslutats, skall rätten genast sända meddelande om detta för registrering.

Försätts en näringsidkare i konkurs, skall *tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om konkursbeslutet, vem som har utsetts till förvaltare och vilken tillsynsmyndighet som ansvarar för konkurstillsynen*. Har högre rätt upphävt ett beslut om konkurs, skall *detta* på anmälan av tingsrätten *registreras*. När en konkurs har avslutats, skall rätten genast sända meddelande om detta för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

⁴ Senaste lydelse 1987:697.

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 20 § aktiebolagslagen (1975:1385)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.
20 §

Om ett aktiebolag försätts i konkurs eller om en förhandling om offentligt ackord inleds för bolaget, skall *rätten sända underrättelse om beslutet för registrering.*

Om ett aktiebolag försätts i konkurs eller om en förhandling om offentligt ackord inleds för bolaget, skall *tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om konkursbeslutet, vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som ansvarar för konkurstillsynen.*

Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Dock gäller även under konkursen bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om ny tillsättning.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentlig ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten samt i det förra fallet ange om överskott finns eller inte. Tingsrätten skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när högre rätt *genom beslut, som har vunnit laga kraft*, har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentlig ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten samt i det förra fallet ange om överskott finns eller inte. Tingsrätten skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när högre rätt har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

¹ Lagen omtryckt 1993:150.

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.
20 §¹

Om en förening försätts i konkurs eller om förhandling om offentlig ackord inleds för föreningen, skall rätten sända en underrättelse om beslutet till registreringsmyndigheten för registrering.

Om en förening försätts i konkurs eller om förhandling om offentlig ackord inleds för föreningen, skall tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om konkursbeslutet, vem som har utsetts till konkursförvaltare och vilken tillsynsmyndighet som ansvarar för konkurstillsynen.

Under konkursen företräds föreningen som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nyillsättning.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall rätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Rätten skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta föreningen i konkurs eller att inleda förhandling om offentlig ackord.

När en konkurs har avslutats eller en förhandling om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten skall även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en högre rätt har upphävt ett beslut att försätta föreningen i konkurs eller att inleda förhandling om offentligt ackord.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

¹ Senaste lydelse 1987:687.

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1987:672)

dels att 2 kap. 3 §, 3 kap. 6 §, 6 kap. 2, 3 och 5 §§, 7 kap. 12–14, 22, 28 och 30 §§, 8 kap. 3 §, 9 kap. 14 § och 11 kap. 10 § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken till 16 kap. skall lyda "Bestämmelser om handläggning och överklagande m.m.",

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 15 kap. 5–8 §§ samt närmast före 15 kap. 5 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Görs ansökningen av gäldenären, bör till ansökningshandlingen bifogas en av gäldenären underskriven förteckning över boets tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om *de böcker* och andra handlingar som rör boet.

Ansöker ett dödsbo eller en dödsbodelägare om att boet skall försättas i konkurs, skall till ansökningshandlingen bifogas bouppteckningen efter den döde eller, om inregistrering har skett, uppgift om dagen därför. Har inte bouppteckning förrättats, skall uppgift om varje delägars namn och postadress lämnas.

Görs ansökningen av gäldenären, bör till ansökningshandlingen bifogas en av gäldenären underskriven förteckning över boets tillgångar och skulder med uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om *det räkenskapsmaterial* och de andra handlingar som rör boet.

3 kap.

6 §

Twister mellan förvaltaren och gäldenären eller annan i frågor som avses i 4 och 5 §§ skall prövas av tillsynsmyndigheten på ansökan av förvaltaren, en borgenär, gäldenären eller en underhållsberättigad. Myndigheten skall inhämta yttranden i den omfattning som behövs för prövningen. Myndighetens beslut gäller omedelbart, även om det överklagas. Beslut skall efter ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden motiverar det.

Tillsynsmyndighetens beslut i ett ärende som avses i första stycket får överklagas av den vars rätt berörs av beslutet. I fråga om *sådan besvärstalan* tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om *besvär* över utmätning av lön.

Tillsynsmyndighetens beslut i ett ärende som avses i första stycket får överklagas av den vars rätt berörs av beslutet. I fråga om *ett sådant överklagande* tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om *överklagande av beslut* om utmätning av lön.

Upplysnings- och närvaroplikt under konkurs

2 §

Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar *om boet* som de begär.

Gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet och på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären en juridisk person och finns det flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock inte för en sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar *av betydelse för konkursutredningen* som de begär.

Gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet *och andra omständigheter av betydelse för konkursutredningen* och på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären en juridisk person och finns det flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock inte för en sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

Vid förlikningssammanträdet och sammanträde för prövning av ackordsföslag skall gäldenären närvara, om han inte har laga förfall eller rätten medger att han uteblir. Att gäldenären uteblir från ett sammanträde hindrar inte att de ärenden som skall förekomma på sammanträdet handläggs.

Bouppteckningsed

3 §

Gäldenären skall inför rätten avlägga bouppteckningsed. Han skall göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövs och med ed betyga att *bouppteckningen* med gjorda tillägg eller ändringar är *riktig*, så att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller *upptagits* någon tillgång eller skuld.

Gäldenären skall inför rätten avlägga bouppteckningsed. Han skall göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövs och med ed betyga att *bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial* med gjorda tillägg eller ändringar är *riktiga* och att det inte enligt hans vetskap oriktigt har utelämnats eller *tagits upp* någon tillgång eller skuld.

Är gäldenären en juridisk person och finns flera ställföreträdare, behöver bouppteckningsed inte avläggas av en sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.

När det åligger en förmyndare att avlägga bouppteckningsed är även den omyndige, om han har fyllt femton år, skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga eden. Detta gäller dock inte om det finns sådana särskilda omständigheter att anledning till edgången saknas.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller en borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen. *Detta gäller dock inte den som i fall som föreskrivs i 36 kap. 5 § rättegångsbalken inte får höras som vittne och som inte är närstående till gäldenären.*

När ett yrkande om edgång enligt denna paragraf har framställts, skall rätten kalla förvaltaren, tillsynsmyndigheten och den som avses med yrkandet till förhandling inför rätten. Har yrkandet framställts av en borgenär, skall även denne kallas. Kallelsen till den som avses med yrkandet skall delges.

Bifalls yrkandet, skall edgången fullgöras genast om det lämpligen kan ske eller vid den senare tidpunkt som rätten bestämmer. I fråga om edgångens fullgörande gäller 4 § andra stycket.

7 kap.

12 §

Förvaltaren skall snarast ta hand om gäldenärens bo med *de böcker* och andra handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren i det omhändertagna räkenskapsmaterialet på lämpligt sätt ange dagen för omhändertagandet.

Den som på uppdrag av gäldenären har upprättat räkenskapsmaterial rörande gäldenärens bo är skyldig att lämna ut materialet till förvaltaren i gäldenärens konkurs.

Förvaltaren skall snarast ta hand om gäldenärens bo med *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren i det omhändertagna räkenskapsmaterialet på lämpligt sätt ange dagen för omhändertagandet.

13 §¹

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. *Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension.* Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. *Om särskilda skäl föranleder det, skall bouppteckningen också innehålla uppgift om egendom som, på grund av att den finns utomlands, inte skall ingå i konkursboet.* Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

I den utsträckning det behövs skall bouppteckningen också innehålla en förteckning över dels räkenskapsmaterial, dels andra handlingar som rör boet.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har en av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärsförteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.

14 §

Förvaltaren får, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. Detsamma gäller sådant räken-

Förvaltaren får, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet. Detsamma gäller sådant

¹ Senaste lydelse 1989:1084.

skapsmaterial som avses i 12 § andra stycket. Kronofogdemyndigheten får då genomsöka hus, rum eller förvaringsställen och, om tillträde behövs till något utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller ta sig in på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.

I fråga om överklagande av kronofogdemyndighetens beslut eller åtgärd enligt första stycket tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken om talan mot utmätning i allmänhet.

22 §

Om det vid konkursens avslutande finns några hinder mot att *de böcker och* andra handlingar rörande boet som förvaltaren har tagit hand om återställs till gäldenären, skall de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om inte förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

Om det vid konkursens avslutande finns några hinder mot att *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar rörande boet som förvaltaren har tagit hand om återställs till gäldenären, skall de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om inte förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

28 §

Tillsynsmyndigheten skall ha tillgång till *de böcker och* andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndigheten skall ha tillgång till *det räkenskapsmaterial* och *de* andra handlingar som rör boet.

Tillsynsmyndigheten är skyldig att på begäran lämna upplysningar om boet och dess förvaltning till rätten, borgenärer, granskningsmän eller gäldenären.

30 §

Om en borgenär begär det, skall rätten förordna en granskningsman att med de befogenheter som anges i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.

Granskningsmannen skall ha tillgång till de *böcker* och andra handlingar som rör boet.

Granskningsmannen skall ha tillgång till *det räkenskapsmaterial* och *de andra handlingar* som rör boet.

Om borgenären begär det, skall även en ersättare för granskningsmannen utses. Bestämmelserna om granskningsman gäller även för ersättaren.

Granskningsmannen skall entledigas om han eller borgenären gör framställning om det eller om han visar sig inte vara lämplig.

Ersättningen till granskningsmannen skall betalas av borgenären.

8 kap.

3 §

Har gäldenären överklagat konkursbeslutet, får inte mot hans vilja någon egendom i boet säljas förrän hovrätten har prövat *besvären*.

Har gäldenären överklagat konkursbeslutet, får inte mot hans vilja någon egendom i boet säljas förrän hovrätten har prövat *överklagandet*.

Första stycket utgör inte hinder mot

1. sådan försäljning som föranleds av bestämmelserna i 3 kap. 7 och 8 §§ samt 2 och 10 §§ i detta kapitel,

2. försäljning av sådan lös egendom som är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt faller i värde eller kräver alltför kostsam vård,

3. försäljning i annat fall av lös egendom, i den mån medel annars skulle saknas till betalning av utgifter för boet.

9 kap.

14 §²

Beslut enligt 13 § tredje stycket får överklagas av den som enligt 13 första stycket är taleberättigad, om han anser att beslutet inte har tillkommit på lagligt sätt. Beslutet överklagas *genom besvär* till hovrätten inom tre veckor från dagen för beslutet. Om inte hovrätten

Beslut enligt 13 § tredje stycket får överklagas av den som enligt 13 första stycket är taleberättigad, om han anser att beslutet inte har tillkommit på lagligt sätt. Beslutet överklagas till hovrätten inom tre veckor från dagen för beslutet. Om inte hovrätten förordnar annat, skall beslutet gälla omedelbart.

² Senaste lydelse 1990:1072.

11 kap.

10 §

Innan besluten att fastställa utdelning och att bestämma arvode till förvaltaren har vunnit laga kraft, får medel som tillagts en borgenär betalas ut endast om borgenären ställer säkerhet. Har tiden för överklagande av besluten löpt ut, får dock, utan att säkerhet ställs, utbetalning ske till borgenär som inte till sin nackdel berörs av *besvär som anförts mot något av besluten*.

Är en fordran beroende av något sådant villkor som avses i 5 kap. 10 §, får utdelningen för fordringen inte betalas ut förrän villkoret uppfyllts. Detsamma gäller i fråga om en tvistig fordran innan den har fastställs av domstol. När fordringen har fastställts men innan fastställelsebeslutet har vunnit laga kraft, får medlen betalas ut endast om borgenären ställer säkerhet.

Om bevakningsförfarande har ägt rum, får utdelning för en fordran som har efterbevakats inte betalas ut under den tid inom vilken anmärkningar får framställas mot efterbevakningen.

Om en borgenär som lyft utdelning blir skyldig att till konkursboet betala tillbaka vad han har fått, skall han betala ränta på beloppet. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag då medlen betalades ut till och med den dag då skyldigheten att återbära medlen inträder och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

15 kap.

Register över konkurser

5 §

Hos Patent- och registreringsverket skall, för de ändamål som anges i 6 §, med hjälp av automatisk databehandling föras ett för hela landet gemensamt register över fysiska personers och dödsboms konkurser.

I handelsregisterlagen (1974:157), aktiebolagslagen (1975:1385) och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om registrering av juridiska personers konkurser.

Prop. 1994/95:189
Bilaga 3

6 §

Registret får användas för upplysningar till den som begär uppgifter om fysiska personers och dödsbors konkurser. Patent- och registreringsverket får använda registret i sin verksamhet för uppföljning av och tillsyn över de register som förs hos verket samt för utfärdande av bevis om att en person eller ett dödsbo inte är försatt i konkurs vid någon domstol i landet.

7 §

Registret får innehålla uppgifter om:

- 1. konkursgäldenärens namn, personnummer och adress,*
- 2. datum för konkursbeslutet,*
- 3. datum för konkursens avslutande,*
- 4. den domstol som fattat beslutet om konkursen och domstolens målnummer,*
- 5. beslut genom vilket högre rätt har upphävt ett beslut om att försätta konkursgäldenären i konkurs,*
- 6. konkursförvaltarens namn och adress samt*
- 7. namn och adress på den tillsynsmyndighet som ansvarar för konkurstillsynen.*

Uppgifterna i registret skall gallras fem år efter utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

Om en fysisk person eller ett dödsbo försätts i konkurs, skall tingsrätten samma dag till Patent- och registreringsverket sända en underrättelse om beslutet. Underrättelsen skall innehålla de uppgifter som anges i 7 § 1-2, 4 och 6-7. Tingsrätten skall även underrätta verket när en sådan konkurs har avslutats. Detsamma gäller när högre rätt har upphävt ett beslut om att försätta en fysisk person eller ett dödsbo i konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995. I fråga om konkurs där ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet tillämpas dock 7 kap. 13 § i äldre lydelse.

Protokoll vid sammanträdet 1995-03-09

Närvarande: justitierådet Torkel Gregow, justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt en lagrådsremiss den 23 februari 1995 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157),
2. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
3. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och
4. lag om ändring i konkurslagen (1987:672).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mikael Mellqvist.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i konkurslagen

6 kap.

2 §

Denna paragraf reglerar gäldenärens skyldighet att lämna upplysningar och att vara närvarande vid bouppteckningsförrättningen. I första stycket i förslaget anges att gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar av betydelse för konkursutredningen som de begär. I andra styckets första mening föreskrivs att gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet och andra omständigheter av betydelse för konkursutredningen och på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen.

Ändringen i första stycket innebär att orden "av betydelse för konkursutredningen" ersätter orden "om boet" och ändringen i andra stycket att orden "och andra omständigheter av betydelse för konkursutredningen" tillfogas i första meningen. Av motiveringen i remissen framgår att ändringarna syftar till att gäldenärens upplysningsplikt skall omfatta tillgångar i utlandet även i fall då dessa inte ingår i konkursen, dvs då denna utgör en s.k. särkonkurs.

Lagrådet har inte någon erinran mot att gäldenärens skyldighet att lämna upplysningar om sina tillgångar vidgas i enlighet med vad som sålunda har åsyftats. Den avsedda innebörden kan emellertid inte anses tillräckligt tydligt framgå av den föreslagna lydelsen. Upplysningar om egendom som inte ingår i en konkurs kan ju knappast anses ha betydelse för utredning av förhållandena i konkursen. Lagrådet förordar därför att lydelsen av de båda bestämmelserna jämkas. Det är därvid naturligt att anknyta till formuleringen av den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 13 § första stycket angående uppgift i bouppteckningen om sådan egendom som nu avses.

Mot bakgrund av det sagda föreslår Lagrådet att första och andra styckena i förevarande paragraf ges följande lydelse:

"Gäldenären skall ge rätten, tillsynsmyndigheten, förvaltare och granskningsmän de upplysningar om boet som de begär. Skyldigheten omfattar även egendom, som inte ingår i boet på grund av att den finns utomlands.

Gäldenären skall för förvaltaren redogöra för boet och för egendom, som inte ingår i boet på grund av att den finns utomlands. Han skall också på begäran av förvaltaren närvara vid bouppteckningsförrättningen. Är gäldenären"

Lagrådet vill tillägga att, om den i remissen föreslagna lydelsen anses ha ett värde även fränsett frågan om egendom i utlandet som inte ingår i konkursen, de tillägg som Lagrådet har föreslagit kan göras med utgångspunkt från bestämmelsernas lydelse enligt remissen.

Övergångsbestämmelserna

I anslutning till ikraftträdandebestämmelsen har tagits upp en övergångsbestämmelse med avseende på ändringen av 7 kap. 13 §. I denna paragraf föreslås bl.a. att en bouppteckning skall, om särskilda skäl föranleder det, innehålla uppgift om egendom som inte ingår i konkursen på grund av att den finns utomlands. Enligt övergångsbestämmelsen skall 7 kap. 13 § tillämpas i sin äldre lydelse i konkurs beträffande vilken ansökan har inkommit till tingsrätten före ikraftträdandet.

Lagrådet ifrågasätter om det kan anses behövligt med en sådan övergångsregel. En konkursgäldenär kan knappast anses ha ett befogat anspråk på en särbehandling endast därför att konkursen grundas på en ansökan som har gjorts före ikraftträdandet.

Övriga lagförslag

Förslagen lämnas utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 1995

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden
Sahlin, Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds,
Persson, Tham, Schori, Blomberg, Hedborg, Andersson, Winberg,
Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Freivalds

Regeringen beslutar proposition 1994/95:189 Konkursgäldenären.

